
UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra slavistiky

Sekce polské filologie

studijní rok 2010/2011

**TERMINOLOGICKÁ BÁZE A TEMATICKÉ PRACOVNÍ LISTY
PRO INOVACI VÝUKY PŘEKLADU A TLUMOČENÍ**
(ekonomie a cestovní ruch)

**BAZA TERMINÓW I TEMATYCZNE KARTY PRACY DLA INNOWACJI
NAUKI PRZEKŁADU I TŁUMACZEŃ**
(ekonomia i ruch turystyczny)

**TERMINOLOGICAL BASE AND THEMATIC WORKSHEETS
FOR INNOVATION OF THE TRANSLATION AND INTERPRETATION
EDUCATION**
(economy and travel movement)

Bakalářská diplomová práce

Autorka práce: Lenka Wojtasová, obor: Polština se zaměřením na
hospodářsko-právní a turistickou oblast

Vedoucí práce: Mgr. Monika Krzempek

Olomouc 2011

Oświadczenie

Oświadczam, że niniejsza praca dyplomowa została napisana przeze mnie samodzielnie, przy wykorzystaniu wykazanej w pracy literatury przedmiotu i materiałów źródłowych. Wszystkie dane, treść i sformułowania pochodzą z własnych badań oraz opracowań opatrzonych odpowiednimi przypisami. Oświadczam ponadto, że niniejsza wersja jest identyczna z załączoną wersją elektroniczną.

W Ołomuńcu dnia _____

_____
Lenka Wojtasová

Podziękowanie

Pragnę serdecznie podziękować Pani Mgr. Monice Krzempek za cenne rady, konsultacje i uwagi, których mi udzielała w ciągu pisania tej pracy dyplomowej oraz Katarzynie Krynickiej za korektę językową.

Lenka Wojtasová

Spis treści

1. Wstęp	6
1.1. Temat pracy	6
1.2. Zawartość pracy	8
2. Analiza	11
2.1. Wstęp leksykograficzny	11
2.2. Lingwistyka korpusowa	13
2.3. Zapożyczenia – polski zasób leksykalny	15
2.3.1. Klasyfikacja z punktu widzenia przedmiotu zapożyczenia	15
2.3.2. Klasyfikacja z punktu widzenia stopnia przyswojenia	16
2.3.3. Klasyfikacja z punktu widzenia pochodzenia	17
2.4. Zapożyczenia – czeski zasób leksykalny	19
2.4.1. Klasyfikacja z punktu widzenia przedmiotu zapożyczenia	19
2.4.2. Klasyfikacja z punktu widzenia stopnia przyswojenia	19
2.4.3. Klasyfikacja z punktu widzenia pochodzenia	20
2.4.4. Klasyfikacja zapożyczeń z punktu widzenia stopnia adaptacji formalnej	20
2.5. Analiza semantyczna	22
2.6. Procesy słowotwórcze	24
2.6.1. Derywaty proste	24
2.6.2. Derywaty złożone	26
3. Tematyczne karty pracy	28
3.1. Słownictwo	28
3.2. Polsko-czeska, czesko-polska część	29
3.3. Ćwiczenia kontrolne	35
3.4. Klucz do ćwiczeń	41
4. Baza terminów	44
5. Zakończenie	50
Abstract	51
Strzeszczenie	52

Anotace _____ **53**

Bibliografia _____ **54**

1. Wstęp

1.1. Temat pracy

Ostatnie dziesięciolecie to czas znaczącego rozwoju leksykografii – dziedziny językoznawstwa obejmującej praktykę i teorię opracowywania słowników. Postęp ten jest wynikiem nieustannego wprowadzania nowych technologii i słownictwa, a także pojawiania się co raz to nowych kwestii i zagadnień. Biorąc pod uwagę rozwój i prawidłowość posługiwania się nowymi wyrazami, nazwami przedmiotów związanych z technologią, można powiedzieć, że konieczna jest innowacja nauki pod względem nauczania poprawności i wprowadzania danych terminów w życie codzienne. W dzisiejszych czasach niezbędna jest znajomość kilku języków obcych, stąd konieczne jest właśnie udoskonalenie nauki przekładu i tłumaczeń, która stała się przedmiotem wykonania pracy licencjackiej.

Tematem rozważań, analiz i ćwiczeń praktycznych jest ekonomia i ruch turystyczny (zwany w dalszych częściach niniejszej pracy *turystyka*). Właśnie w tej dziedzinie nastąpił gwałtowny postęp, ponieważ zwiększają się możliwości podróżowania, czyli ogólnie pojętej turystyki, a co za tym idzie zwiększają się wymagania ludzi, którzy uprawiają taki rodzaj „hobby“. W tym miejscu warto zwrócić uwagę na jeden z najnowocześniejszych rodzajów turystyki, wymyślonej przez człowieka: *„Aż 14 tys. turystów będzie latać co roku w kosmos w 2021 roku. Według analityków, na całym świecie istnieje już kilkadziesiąt kosmicznych biur turystycznych w różnym stopniu rozwoju, oferujących podróże od krótkiej wyprawy na skraj ziemskiej atmosfery po dłuższy pobyt w hotelu w stanie nieważkości.“*¹

Celem niniejszej pracy jest powyżej wspomniana problematyka unowocześniania nauki przekładu i tłumaczeń. Zamiarem było stworzenie takiej pracy naukowej, która zawierałaby przegląd podstawowych słówek dotyczących tematu, karty pracy, które będą służyły do opanowania zasobu słów i analizy zebranych materiałów.

---

¹Artykuł można znaleźć na stronach internetowych:

(<http://www.wirtualnemedi.pl/artykul/masowa-turystyka-kosmiczna-juz-2009-roku#>)

27.4.2011.

Materiały niezbędne do stworzenia pracy zostały zaczerpnięte z wielu słowników. Leksykografia rozróżnia trzy podstawowe rodzaje słowników, a mianowicie są to słowniki językowe – przekładowe albo jednojęzyczne. Następnym rodzajem są słowniki naukowe zawierające hasła słownikowe (z punktu widzenia semantyki są to wyrazy) uporządkowane alfabetycznie. Trzecim rodzajem są leksykony, które są połączeniem w różnym stopniu dwu poprzednich typów słowników. Podczas pisania niniejszej pracy wykorzystana została duża ilość książek dotyczących nauki o języku, wynikająca z konieczności przeprowadzenia analizy zebranych haseł słownikowych. Słowniki zastosowane w pracy są opisane w poniższym rozdziale, znajdującym się w części teoretycznej a konkretnie we wstępie leksykograficznym.

1.2. Zawartość pracy

Praca licencjacka składa się z trzech części. Pierwsza, to część teoretyczna, która obejmuje wstęp do leksykografii i krótką analizę najczęściej używanych słowników. W rozdziale tym znajduje się również część poświęcona zapożyczeniom, czyli elementom przyjętym z języka obcego – najczęściej wyraz, ale także cząstka słotwórcza, wyrażenie, zwrot, znaczenie albo konstrukcja (Podracki, 1998, 341), analizie semantycznej, procesom słotwórczym i krótkiemu komentarzowi tłumacza.

W dalszej części praca zawiera tematyczne karty pracy, które stanowią drugą część pracy dyplomowej. W tym rozdziale znajdują się ćwiczenia przeznaczone do praktycznego przyswojenia sobie nowego słownictwa i jego utrwalania. Autorki *ABC Metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Seretny i Lipińska podają, że z badań psychologicznych wynika, iż z najkorzystniejszą sytuacją mamy do czynienia wtedy, gdy pokaz i towarzysząca mu warstwa werbalna działają razem, gdyż uzupełnienie treści słownych ilustrującymi je obrazami podwyższa efektywność nauczania. Seretny i Lipińska piszą o najlepszym i najefektywniejszym sposobie utrwalania, zarówno powtarzania słownictwa. Ich zdaniem nauczyciel miałby zaangażować uczniów do wykonywania zadań, do których potrzebne im będzie wykorzystanie nowych (nowo poznanych) słów. W kartach pracy zawarte są ćwiczenia obrazkowe, ćwiczenia z przytoczeniem definicji słownikowej, z podaniem ekwiwalentu w języku czeskim i ćwiczenia z odesłaniem uczących się do słownika. Dzięki temu nowe słownictwo zostanie efektywnie utrwalone i powtórzone.

Ostatnią część stanowi baza terminów, która pojawia się w pracy w formie zwięzłego słowniczka obejmującego 200 haseł podanych w języku polskim wraz z ich odpowiednikami w języku czeskim. Taki zasób leksykalny (200 słów) stanowi duże ograniczenie. *Żeby użytkownik potrafił używać słownictwa, niezbędne jest, by opanował potrzebną do tego ilość jednostek leksykalnych. Zasób leksykalny każdego języka to kilkadziesiąt lub kilkaset tysięcy słów.* Seretny i Lipińska twierdzą, że od ilości poznanego zasobu leksykalnego przez rodzimego przeciętnego użytkownika języka, odwija się ilość wyrazów potrzebna do posługiwania się danym językiem. Ważny jest tutaj rodzaj i stopień wykształcenia, ponieważ od niego jest zależny zasób przeciętnego użytkownika. (por. Seretny, Lipińska, 2005, 80-85). A więc stwierdzenie danej ilości nie jest łatwą sprawą. Jednak praca licencjacka dotyczy jednej konkretnej dziedziny nauki,

czyli zasób leksykalny jest pomniejszony, gdyż chodzi tutaj o słownictwo dotyczące stricte turystyki.

Częścią składową pracy jest załącznik w formie płyty CD, na której można znaleźć szczegółowe opracowanie słownika. Słownik w formie elektronicznej zawiera, tak jak zwięzły słowniczek w drukowanej wersji pracy, 200 haseł podanych tak w języku polskim jak i czeskim, ich definicje w obu językach stanowią najczęstsze połączenia językowe, przykłady użycia danego hasła i ewentualnie związki frazeologiczne, których, ze względu na zawężony temat pracy – turystyka, nie pojawia się zbyt dużo. Szczegółowy słownik w wersji elektronicznej zawiera również kwalifikatory, czyli terminy zwykle w postaci skrótów umieszczane przed definicją hasła encyklopedycznego lub słownikowego dla określenia dziedziny, której dotyczy lub charakteru jego użycia. Chodzi o kwalifikator stylistyczny, który wskazuje na ograniczenie używania wyrazu do pewnego stylu polszczyzny i następny chronologiczny, podający stosunek wyrazu do normy współczesnego języka polskiego, a następnie wzbogacony o specjalizację danego hasła, która wskazuje na użycie wyrazów w terminologii jakiegoś zawodu.

Tematem i celem pracy jest innowacja nauki przekładu i tłumaczeń, wynikiem której będą karty pracy, przeznaczone dla studentów na drugim roku studiów, studiujących filologię polską. Ćwiczenia przystosowane są do praktycznego nauczania języka, czyli opanowania podstawowych słówek dotyczących turystyki, do praktycznego zastosowania nauczonych słów, połączeń wyrazowych i do poprawnego zrozumienia tekstu i prawidłowej pracy z nim. Student, wykonujący dane ćwiczenia miałby posługiwać się znajomością języka polskiego jako obcego na poziomie B1 – poziom podstawowy i B2 – poziom średni ogólny². Osoba ze stopniem zaawansowania językowego B1, według Seretnej i Lipińskiej, rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w jasnych, standardowych wypowiedziach, które dotyczą znanych jej spraw i zdarzeń typowych dla pracy, szkoły, czasu wolnego itp. Potrafi radzić sobie w większości sytuacji komunikacyjnych. Potrafi tworzyć spójne wypowiedzi ustne lub pisemne na tematy, które są jej znane bądź ją interesują. Zaś osoba ze znajomością języka na poziomie B2 rozumie znaczenie głównych wątków przekazu zawartego w trudniejszych tekstach. Potrafi bez problemu porozumiewać się z rodzimymi użytkownikami języka. Potrafi formułować przejrzyste i szczegółowe wypowiedzi ustne lub pisemne dotyczące

---

² Nazwy poziomów B1, B2 pochodzą z prac Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego.

większości tematów, a także wyjaśniać swoje stanowisko w sprawach będących przedmiotem dyskusji (Seretny, Lipińska 2005, 19). Nowo powstały słownik wzbogaci ich zasób słów, wyrazami specjalistycznymi związanymi z turystyką.

Praca obejmuje następujące sktóry

Słowniki

IJP – Internetová jazyková příručka

NASCS – Nový akademický slovník cizích slov

NSČ1 – Nová slova v češtině, Slovník neologizmů

NSČ2 – Nová slova v češtině, Slovník neologizmů 2

SSČŠV – Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost

SSJČ – Slovník spisovného jazyka českého

SWJP – Słownik współczesnego języka polskiego

USJP – Uniwersalny słownik języka polskiego

Korpusy

ČNK – Český národní korpus

KPWN – Korpus Języka Polskiego Wydawnictwa Naukowego

KPAN – Korpus IPI PAN

NKJP – Narodowy Korpus Języka Polskiego

2. Analiza

2.1. Wstęp leksykograficzny

Podczas pisania pracy dotyczącej tworzenia zasobu leksykalnego z zakresu turystyki, niezbędne było korzystanie z wielu słowników (słownika języka polskiego, słownika ortograficznego, dwujęzycznego słownika, również słownika frazeologicznego, terminologicznego, wyrazów obcych czy słownika tematycznego). Każde słówko użyte w nowo stworzonym słowniku specjalistycznym, zawiera odpowiednik w języku czeskim, dalej swoją definicję słownikową (w przypadku braku słownikowej wersji definicji, określenie zostało utworzone przeze mnie) zarówno polską jak i czeską, najczęściej spotykane połączenia obujęzyczne oraz przykłady użycia w języku polskim i czeskim.

Najobszerniejszym i najczęściej używanym słownikiem był *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN* pod redakcją profesora Stanisława Dubisza. Słownik ten obejmuje słownictwo drugiej połowy XX i początku XXI wieku. Nie podaje wyrazów dawnych i przestarzałych. Zawiera bogatszy zasób wyrazów i pełniejszą informację o nich niż inne słowniki. Uniwersalny słownik języka polskiego łączy informacje o możliwych błędach, o pisowni i odmianie wyrazów, o polszczyźnie oficjalnej i także o wyrazach przyswojonych przez polszczyznę z innych języków i o ich pochodzeniu. Uwzględnia zarówno polszczyznę oficjalną, jak i potoczną oraz terminologię naukową i techniczną. Rejestruje wyrazy obcego pochodzenia i informuje też o ich wymowie i etymologii. Oparty jest na „starożytnej” kartotece cytatów i *Korpusie Języka Polskiego PWN*, co wzmacnia wiarygodność słownika. (Dubisz, 2003, 5-6)

Podczas wyszukiwania czeskich odpowiedników do polskich haseł najbardziej przydatny był *Słownik polsko-czeski* pod redakcją Karela Olivy, 1999 jak również *Słownik czesko-polski* Mieczysława Basaja i Janusza Siatkowskiego. *Słownik polsko-czeski* K. Olivy zawiera około 80 000 haseł. Jego niezaprzeczalnym minusem są występujące w nim błędy. Słownik podaje wyrazy mocno przestarzałe i nieaktualne, dlatego też często trzeba sprawdzać czeskie wyrazy w słowniku J. Siatkowskiego i M. Basaja. *Słownik czesko-polski* zawiera 85 000 haseł, wyrażań i zwrotów. Jest w nim współczesne słownictwo ogólne - literackie i potoczne, najczęściej używane terminy specjalistyczne, wybrane wyrazy archaiczne, regionalne i środowiskowe, a także frazeologia. Obejmuje

również spisy nazw geograficznych i skrótów oraz zarys gramatyki języka czeskiego. Jest najobszerniejszym z dotychczasowo wydanych słowników czesko-polskich.

Do pracy nad czeskimi słówkami tworzącymi nowo powstały słownik turystyczny najczęściej używanym stał się *Slovník spisovného jazyka českého*, który obejmuje czeskie hasła słownikowe wraz z ich definicjami. Dany słownik rejestruje zasób leksykalny, który jest częścią składową norm współczesnego i poprawnego języka czeskiego, a także sprzyja rozwojowi w nowocześniejszych dziedzinach pracy i myślenia. Zawiera nie tylko wyrazy poprawnego języka czeskiego, ale również wyrazy rzadko używane, wyrazy przestarzałe, regionalizmy. Interpretacja haseł słownikowych uzupełniona została synonimami i antonimami, połączeniami znaczeniowymi, podstawowymi stosunkami słotwórczymi w wyrazach pochodzenia czeskiego, ogólnymi informacjami o pochodzeniu danego zapożyczenia. Hasła zawierają również dodatkowe informacje o poprawnej pisowni i wymowie wyrazów – zwłaszcza wyrazów zapożyczonych.

Ponieważ rozwój języka jest istotny i zauważalny każdego roku (rozwój jako taki – nowe określenia dotyczące przedmiotów, usług; nowe znaczenia już istniejących wyrazów itp.), potrzebny jest słownik zajmujący się tworzeniem nowych wyrażen, znaczeń, nazw. Sfera turystyczna poddaje się gwałtownemu rozwojowi, co przynosi nowe wyrażenia i potrzebę zapisania i definiowania ich znaczeń. Podczas pracy z neologizmami czy nowo powstałymi znaczeniami wyrazów już istniejących, potrzebne było korzystanie ze słowników *Nová slova v češtině* oraz *Nová slova v češtině 2*. Słowniki te zawierają nowe wyrazy albo zapożyczenia i wyrazy dawniej używane, które nabyły nowych znaczeń. W słownikach można znaleźć wyrazy ze wszystkich dziedzin, również z tych, których znacząco wpływa na dzisiejsze społeczeństwo, takich jak polityka i ekonomia, a na dodatek zawiera slang eksperów komputerowych. Słownik *Nová slova v češtině 2* obejmuje wyrażenia słowne od 1996-2002r. i zawiera ponad 7 000 haseł stanowiących nowy zasób słów z zakresu konwersacji codziennej, z zakresu publicystyki, polityki, marketingu, reklamy, komputerów i telefonów komórkowych.

2.2. Lingwistyka korpusowa

Podczas rejestrowania słów i zgromadzenia dodatkowych informacji konieczne było korzystanie z korpusów. Rudolf w *Metody automatycznej analizy korpusu tekstów polskich* podaje następującą definicję korpusu, pisząc, że jest to dowolny zbiór tekstów wykorzystany do badań językoznawczych. Dane informacje mogą mieć dowolne pochodzenie, więc może chodzić tutaj zarówno o pisaną jak również mówioną formę języka. Obecnie takie zbiory danych są przechowywane cyfrowo i przetwarzane przy użyciu komputerów (por. Rudolf 2004, 19).

Autor w swojej pracy *Metody automatycznej analizy korpusu tekstów polskich* mówi, że korpusy zostały uznane przez większość językoznawców za sensowne do wykorzystania w pracach lingwistycznych. Jednak nie wszyscy zgadzali się z wykorzystaniem ich w lingwistyce. N. Chomsky, amerykański lingwista, w swojej argumentacji pisze, że każdy korpus jest jedynie zbiorem wytworów kompetencji, na które wpływ ma wiele czynników pozajęzykowych. Według tego lingwisty żaden korpus nie jest więc dobrym modelem kompetencji językowej, ponieważ nie można odseparować danych lingwistycznych od innych czynników. Następnie twierdzi, że *rzeczywiste teksty nie są reprezentatywne dla języka, ponieważ pewnych zdań w nich brak, bo są zbyt oczywiste, innych brak, bo są fałszywe (i choć językowo poprawne), jeszcze innych nie ma, bo są niestosowne* (Rudolf 2004).

Zdając sobie sprawę z tego, iż liczba możliwych wyrażen jest nieskończona, każdy korpus jest więc w oczywisty sposób niepełny. W. Labov wykazał jednak, że zdecydowana większość wypowiedzi w rzeczywistych tekstach jest poprawna gramatycznie.

Najbardziej rozpowszechnione są cztery korpusy językowe, z tego trzy polskie i jeden czeski. W pierwszej kolejności wymieniony zostanie *Korpus Języka Polskiego PWN*, który zaczął powstawać w Wydawnictwie Naukowym PWN w roku 1995. Teksty przechowywane są w formie elektronicznej. W roku 2003 liczył około 60 milionów słów. Rejestruje teksty mówione i pisane. Znacznie większą część tworzą teksty nowe (powstałe po 1989 roku). Jednak obejmuje również teksty powstałe przed rokiem 1945. Podkorpus o wielkości 1.817.058 słów jest dostępny w Internecie.

Drugi korpus języka polskiego powstał w Instytucie Podstaw Informatyki PAN. Z korpusu został wyodrębniony podkorpus *IPi PAN* o rozmiarze 12 milionów słów,

który dostępny jest w internecie. Korpus ten został automatycznie oznakowany informacjami morfologicznymi.

Trzecim znanym i często wykorzystywanym korpusem stał się *Polish National Corpus*, który powstaje na Uniwersytecie Łódzkim. Zawiera on przede wszystkim współczesne teksty prasowe. Rejestruje około 130 milionów słów (por. Rudolf 2004, 19-27).

Ostatnim korpusem, który był wykorzystany w niniejszej pracy jest *Český národní korpus*. ČNK jest projektem akademycznym przeznaczonym do wytworzenia korpusu, przede wszystkim pisanej formy języka w wersji elektronicznej. Głównym wydziałem, tworzącym dany korpus jest „Ústav Českého národního korpusu” na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Karola w Pradze. Jego ograniczona wersja jest dostępna w Internecie. Można również otrzymać dostęp do wersji rozszerzonej poprzez dokonanie zarejestracji.

2.3. Zapożyczenia – polski zasób leksykalny

W słowniku, który zawiera 200 pozycji, widoczne są różne zjawiska językowe. Taki zasób leksykalny, chociaż co do ilości leksemów jest bardzo ograniczony, wymaga analiz językowych. W pierwszej części uwaga poświęcona jest zapożyczeniom, które stanowią jeden ze sposobów wzbogacania języka, i które opisał A. Markowski w *Nowym słowniku poprawnej polszczyzny*. Autor określa zapożyczenia jako obce w strukturze danego języka wyrazy, zwroty, typy derywatów, formy fleksyjne, konstrukcje składniowe, związki frazeologiczne (por. Markowski 2002, 1773). Podaje trzy kryteria, na których oparta jest powszechna klasyfikacja a mianowicie kryterium przedmiotu zapożyczenia, pochodzenia i stopnia przyswojenia.

2.3.1. Klasyfikacja z punktu widzenia przedmiotu zapożyczenia

Z punktu widzenia kryterium przedmiotu zapożyczenia, Markowski podaje następujące rodzaje zapożyczeń. Pierwszym rodzajem zapożyczeń są z.właściwe, które A. Markowski opisuje jako obce wyrazy przejęte razem ze znaczeniem (ewentualnie z uproszczoną wymową i pisownią).

Dalszym rodzajem są zapożyczenia strukturalne, o których autor w *Nowym słowniku poprawnej polszczyzny* pisze jako o kalkach językowych, które są dokładnymi odwzorowaniami obcych konstrukcji oraz wiernymi tłumaczeniami ich części składowych. Dane zjawisko następnie podzielone jest na: kalki słotwórcze, czyli wyrazy utworzone na wzór słów obcojęzycznych za pomocą rodzimych morfemów, oraz kalki frazeologiczne, czyli odwzorowania stałych związków wyrazowych i kalki znaczeniowe, polegające na nadaniu wyrazowi polskiemu nowej treści, właściwej jego obcemu odpowiednikowi. W zebranych zasobie leksykalnym nie znaleziono żadnych kalk językowych albo nie wykryto danego rodzaju zapożyczeń.

Następnie wyodrębnione są przez A. Markowskiego zapożyczenia semantyczne, polegające na przejęciu tylko znaczenia wyrazu, które uzupełnia znaczenia już znane, np. polski czasownik korespondować – prowadzić korespondencję – (będący dawnym

zapożyczeniem łacińskim) jest współcześnie używany także w znaczeniu – odpowiadać czemuś, być odpowiednim – pod wpływem ang. *to correspond*³.

Ostatnim rodzajem, który podaje A. Markowski w klasyfikacji z punktu widzenia przedmiotu zapożyczenia są zapożyczenia sztuczne, czyli wyrazy danego języka utworzone z obcych morfemów (leksykalnych i słowotwórczych). Do tej kategorii należą przede wszystkim wyrazy złożone z elementów grecko-łacińskich, utworzone w czasach nowożytnych np. *kosmonauta*. Pożyczki sztuczne mogą zawierać w swoim składzie części różnojęzyczne, np. *autokar* (gr. *auto-*, *car* – ang.) – taki typ wyrazów nazywany jest hybrydami (por. Markowski 2002, 1773).

- a) Zapozyczenia właściwe - *loggia* (wł.), *wagon* (ang.), *hotel* (fr.), *kajuta* (niem.), *kapitan* (wł.), *kemping* (ang.), *kuszetka* (fr.), *menu* (fr.), *repcja* (fr.), *rekreacja* (fr.)
- b) Kalki językowe - kalki słowotwórcze, kalki frazeologiczne, kalki znaczeniowe
- c) Zapozyczenia semantyczne – *korespondować* – od ang. *to correspond*
- d) Zapozyczenia sztuczne – *kosmonauta*, *autokar*

2.3.2. Klasyfikacja z punktu widzenia stopnia przyswojenia

Markowski dalej dzieli zapożyczenia wg kryterium stopnia przyswojenia na cytaty (wtręty), czyli wyrazy i zwroty, którymi użytkownicy języka polskiego posługują się (w mowie i piśmie) w oryginalnej, obcej postaci (łącznie z akcentem), dalej z. częściowo przyswojone czyli wyrazy obce mające urposzczoną wymowę i pisownię, adaptowane do polskiego systemu językowego, ale mimo to nie odmienne z powodu nietypowej budowy fleksyjnej a z. całkowite, czyli wyrazy i wyrażenia przejęte z języków obcych, ale przystosowane do systemu języka polskiego pod względem pisowni, wymowy i odmiany (por. Markowski 2002, 1774).

- a) Cytaty - *tajga*
- b) Zapozyczenia częściowo przyswojone – *bikini*, *guru*, *kakao*, *martini*
- c) Zapozyczenia całkowite – *biuro*, *trolejbus*

---

³ por. Markowski, 2002, 1773

2.3.3. Klasyfikacja z punktu widzenia pochodzenia

Dzięki ostatniemu kryterium można wyodrębnić we współczesnej polszczyźnie klasy wyrazów nazwanych w ścisłej zależności od języka źródła, jak podaje A. Markowski. Chodzi tutaj o klasy wyrazów takie jak anglicyzmy, czyli zapożyczenia z angielskiego. Dalej można wymienić białorutenizmy, które określają z. białoruskie. Z. francuskie to tzw. galicyzmy. W zasobie leksykalnym pojawiają się również germanizmy, czyli z. niemieckie. W niniejszej pracy pojawiają się także latynizmy, które oznaczają, że dane słowo pochodzi z łacińskiego. Ostatnimi zauważalnymi klasami są italianizmy – z. włoskie i rusycyzmy, czyli z. rosyjskie.

- a) Anglicyzmy - *all-inclusive*, *bar* (bar szybkiej obsługi), *boy* (boy hotelowy), *budżet*, *jachting* (Dla anglicyzmu *jachting* istnieje również polski odpowiednik – żeglarstwo. W języku codziennym używany jest zarówno anglicyzm jak również odpowiednik polski.), *kempinng* (Również to zapożyczenie można zastąpić polskim wyrazem – obozowanie. Zarówno *kemping* jak *obozowanie* są używane na co dzień.), *koktajl*, *motel* (Wyraz ten jest połączeniem dwu skrótów wyrazowycyz a mianowicie *mot(or)(ho)tel.*), *tramping*, *trekking*, *wagon*
- b) Białorutenizmy - *chata*
- c) Galicyzmy - *animator* (czasu wolnego), *bagaż*, *bilet*, *biuro* (biuro podróży), *rezydent*, *hotel*, *instruktor*, *kuszetka*, *menu*, *pakiet* (pakiet usług), *pensjonat*, *pilot* (pilot wycieczek), *propagować*, *recepcja*, *rekreacja*, *sezon*, *stacja*, *turysta*
- d) Germanizmy - *agent* (agent turystyczny), *atrakcje* (atrakcje turystyczne), *klasa*, *kajuta*, *tranzyt*
- e) Latynizmy - *karta* (karta pokładowa), *stacja*, *wiza* (wiza administracyjna)
- f) Italianizmy - *apartament*, *kapitan*, *strada* (nartostrada), *waluta*
- g) Rusycyzmy - *dacza*, *limit* (limit bagażu)

Oprócz zapożyczeń A. Markowski w swej pracy wyodrębnia z języków narodowych internacjonalizmy, czyli wyrazy międzynarodowe, które są spotykane w wielu językach, które nieznacznie różnią się formą, a wyrażają tę samą treść (por. Markowski 2002, 1774). W monografii *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej*

polszczyzny K. Waszakowa podaje, że internacjonalizmy to jednostki należące do międzynarodowego zasobu leksykalnego. Następnie pisze, że jednostki te w ogromnej części zostały utworzone na bazie słów greckich lub łacińskich i oznaczają one pojęcia z zakresu polityki, filozofii, kultury, nauki, techniki, ekonomii, sztuki, sportu. Aby dane zapożyczenie było uznane za internacjonalizm, musi być rozpowszechnione w kilku (w trzech lub więcej) nie spokrewnionych językach lub o dalekim stopniu pokrewieństwa. Autorka pisze, że o kategorii międzynarodowych elementów w językach europejskich pisało wielu językoznawców. Powstało więc sporo różnic, co do określeń definicji internecjonalizmów. W określeniu internacjonalizmów niezbędne jest podanie stopnia internacjonalizacji, jak podaje J. Maćkiewicz⁴. W tej samej pracy J. Maćkiewicz oddziela internacjonalizmy od zapożyczeń (Waszakowa 2005, 25-26). Niniejsza praca nie opisuje dogłębniej poruszanej problematyki internacjonalizmów, ponieważ dana tematyka jest obszerna i wymaga szczegółowej analizy zjawiska. Taka analiza nie jest w kompetencji studenta polonistyki z ukierunkowaniem ekonomicznym, więc podane są następnie tylko przykłady tego zjawiska. W tym miejscu przytoczonych jest parę przykładów internacjonalizacji, czyli np. *canyoning*, *sekssturystyka*, *skateboarding*, *snowboardin*, *surfing*, *rafting*, *survival*, *snowborder*, *agroturystyka*, *zorbing*, *wrestling*.

---

⁴ por. Waszakowa, 2005, 25.

2.4. Zapożyczenia – czeski zasób leksykalny

W słownictwie czeskim pojawiają się również zapożyczenia (přejatá slova). Poddając analizie czeski zasób leksykalny, potrzebne było zaczerpnięcie informacji z czeskich książek, zajmujących się językoznawstwem. W rozdziale tym przytoczone są podziały zapożyczeń ze względu na dwa, w pewnej mierze, różniące się dzielenia zapożyczeń. Pierwszy podział wzoruje się na *Příruční mluvnici češtiny* autorstwa: P. Karlík, M. Nekula, Z. Rusínová. Drugi podział opisuje w swojej pracy *Internacionalizace současné české slovní zásoby* D. Svobodová.

2.4.1. Klasyfikacja z punktu widzenia przedmiotu zapożyczenia

Podział, który podają P. Karlík, M. Nekula, Z. Rusínová jest częściowo zgodny z podziałem zapożyczeń wg trzech kryteriów, które podał A. Markowski. Mianowicie chodzi tutaj o kryterium przedmiotu zapożyczenia (podle způsobu přisvojení). W tym P. Karlík, M. Nekula, Z. Rusínová podają tylko kalki (kalkování), które dzielą na trzy rodzaje tego typu zapożyczeń. Kalki według czeskiego kryterium dzielą się na: słowotwórcze (slovotvorné), które powstają przetłumaczeniem części słowotwórczych. Następnym rodzajem kalek są kalki frazeologiczne (frazologické), które są przekładem struktury frazeologizmów. Ostatnim typem są kalki semantyczne (sémantické), czyli wyrazy, którym dodano znaczenie na podstawie obcego wzoru - np. wyraz *zámek* – czyli urządzenie służące do zamykania, otrzymało dalsze znaczenie „*palác*“ pod wpływem j. niemieckiego (por. Karlík, Nekula, Rusínová 2008, 101).

2.4.2. Klasyfikacja z punktu widzenia stopnia przyswojenia

W tym rodzaju klasyfikacji podział zapożyczeń jest całkowicie zgodny z językiem polskim. Autorzy *Příruční mluvnice češtiny* opisują i dzielą zapożyczenia ze względu na stopień przyswojenia (podle míry přizpůsobení), cytaty (lexikální jednotky citátové), czyli wyrazy albo raczej połączenia słowne z pierwotną pisownią, w większości przypadków również z pierwotną wymową i nie przyjmujące końcówek czeskich np. *fair play*, *science fiction*. Następnie wyodrębnione są zapożyczenia częściowo przyswojone (lexikální jednotky částečně přizpůsobené), czyli wyrazy, które uważane są wciąż za obce, jednak co dotyczy pisowni, często ta strona formalna waha się i jest nie jasna np. *briefing* i *brifink*, *computer* i *komputer*. Ostatnim rodzajem w tej klasyfikacji

są zapożyczenia całkowite (lexikální jednotky zcela zdomácnělé), które na tyle przystosowały się do języka czeskiego, że ich obce pochodzenie zniknęło z świadomości np. *košile, vzduch*.

2.4.3. Klasyfikacja z punktu widzenia pochodzenia

Według tej klasyfikacji można podzielić czeski zasób leksykalny w ten sam sposób, w jaki opisał go A. Markowski. P. Karlík, M. Nekula, Z. Rusínová podają, że do języka czeskiego wchodziły zapożyczenia przede wszystkim z łaciny i języka greckiego np. z łaciny *animátor, delegát, speciální, termín, vízum* a z języka greckiego *typ, agroturistika, automapa*. Język czeski zawiera również zapożyczenia z języków słowiański, jak podają autorzy danej książki. Można wymienić tutaj np. język słowacki, z którego są zapożyczenia typu *zastávka*. Następnie w leksemach pojawiają się zapożyczenia z języka włoskiego np. *třída*, z j. angielskiego np. *all-inclusive, autokar, hotel, air taxi, zorbing, surfing, snowboarding*, są też zapożyczenia francuskie, takie jak *agroturistika, bufet*, a także zapożyczenia z języka hindi np. *džungle, jóga*.

Oddzielną grupę wyrazów zapożyczonych tworzą międzynarodowe leksemy (mezinárodní slova) czyli internacjonalizmy (internacionalismy), które są obecne we większości języków europejski, a także w części języków pozaeuropejskich, o czym jest wzmianka w *Průruční mluvnici češtiny*. Ten rodzaj zapożyczonych wyrazów opisany jest jako zbiór narodowych jednostek leksykalny pochodzenia łacińskiego albo greckiego np. *automobil*. Przynależy tutaj duża część międzynarodowej terminologii fachowej np. nazwy dziedzin nauki – *geografie*. P. Karlík, M. Nekula, Z. Rusínová podają, że charakter internacjonalizmów nabierają wyrazy przyswajane dzisiaj z pojedynczych języków narodowych np. włoska terminologia muzyczna, terminologia angielska, sportowa i komputerowa (por. Karlík, Nekula, Rusínová 2008, 100-102).

2.4.4. Klasyfikacja zapożyczeń z punktu widzenia stopnia adaptacji formalnej

Tę klasyfikację opisuje D. Svobodová w monografii *Internacionalizace současné české slovní zásoby*, w której podaje dwa podziały zapożyczeń. W pierwszym (węższym) zakresie autorka dzieli obcojęzyczne leksemy na dwie grupy, a mianowicie na wyrazy, które są celowo stosowane jak wyrazy języka obcego z wszystkimi ich funkcjami a dalej

to wyrazy, które rozumiane są jako część składowa czeskiego zasobu leksykalnego i według tego są wymawiane, deklinowane itp. Co dotyczy szerszego dzielenia danej klasyfikacji, Svobodová dzieli zapożyczenia na trzy grupy – podział ten jest prawie że zgodny z podziałem P. Karlík, M. Nekula, Z. Rusínová i dalszych autorów opracowań, którzy pisali na ten temat. Pierwszą grupą są leksemy pierwotne, niezaadaptowane (lexémy původní, neadaptované), do których należą: cytaty np. *faux pas*, *fata morgana*, *fair play*, *barbecue*, *hobby* i skrzydlate słowa (okřídlená slova) czyli obcojęzyczne cytaty i wypowiedzi np. *carpe diem*, *veni – vidi – vici*. W drugiej grupie nazwanej wyrazy zapożyczone, w języku czeskim adaptowane (slova přejatá, v češtině adaptovaná). Autorka wyodrębnia następujące rodzaje: leksemy zapożyczone stosunkowo niedawno (lexémy přejaté v nedávné době) np. *snowboarding*, wyrazy z pisownią czeską (slova pravopisně počestěná) np. *jachting*, wyrazy które znajdują się pomiędzy dwoma poprzednimi rodzajami zapożyczeń (slova na přechodu mezi těmito dvěma stupni) np. *briefing – brifink*, *speaker – spikr*, *in-card – in-karta*, *coctail – koktejl*, leksemy całkowicie przyswojone (lexémy plně zdomácnělé) np. *pošta*, *škola*, *vzduch* i ostatni rodzaj – hybrydy (výrazy hybridní) np. *elektroléčba*. Trzecią grupę stanowią kalki językowe (kalky, tj. doslovné překlady), które następnie D. Svobodová dzieli na: kalki słotwórcze (kalky slovotvorne), kalki dwu i więcej wyrazowe (kalky víceslovné) i kalki semantyczne (kalky sémantické). Grupa ta jest w dużym stopniu zgodna z powyżej wymienionym podziałem P. Karlík, M. Nekula, Z. Rusínová, więc nie zostały podane tutaj przykłady.

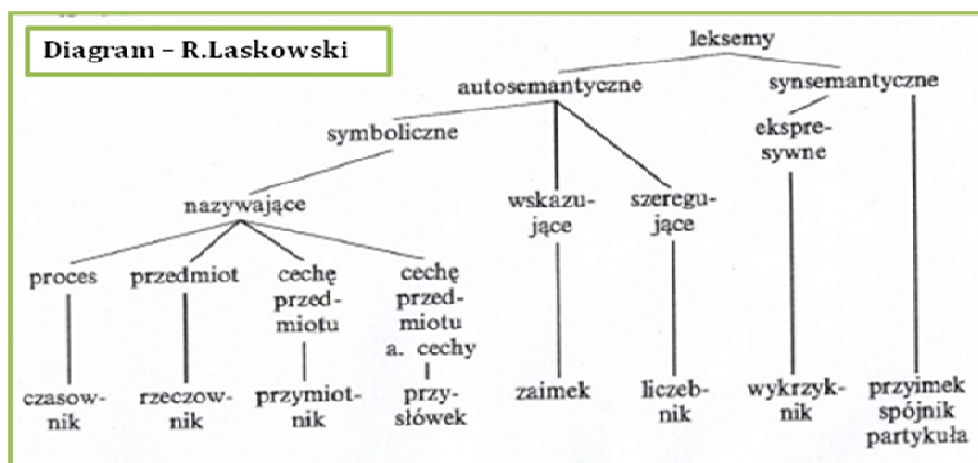
2.5. Analiza semantyczna

Semantyka jest dziedziną wchodzącą w skład językoznawstwa (lingwistyki). Można powiedzieć, że zagadnienie to bada związki zachodzące pomiędzy formą słowa i jego znaczeniem.

Warto jest podzielić zebrany zasób leksykalny na grupy odpowiadające ich funkcji. Najobszerniejszą grupę stanowi zbiór zawierający rodzaje turystyki, który liczy 36 pozycji np. *agroturystyka, turystyka kempingowa, przyjazdowa, alternatywna, biznesowa, ekstremalna, kwalifikowana, miejska, religijna, żeglarska*. Następną grupę stanowi transport (13 pozycji), do którego można zaliczyć następujące wyrazy: *taksówka lotnicza, autokar, jacht, kuszetka, lot dalekobieżny, odrzutowiec, pojazd kempingowy, przedział, przyczepa kempingowa, statek, tranzyt, wagon*. Kolejną grupę tworzy zakwaterowanie, czyli zasób leksykalny obejmujący leksemy, mające powiązanie z rodzajem hoteli, pokoi np. *apartament, hotel, dach, dom noclegowy, hotel, chata, motel, pensjonat pokój hotelowy, pokój turystyczny, willa, dostawka*. Z zebranego zasobu słów można wyodrębnić również takie grupy jak: taryfy lotnicze np. *taryfa APEX, taryfa biznesowa, taryfa ekonomiczna, taryfa PEX, taryfa rodzinna*, dalej rodzaje podróży np. *podróż służbowa, podróż studyjna, wycieczka okrętowa, wycieczka poznawcza*, a także grupę wyrazów, obejmującą nazwę wykonawcy czynności, czy nazwę zatrudnienia, która w konkretny sposób jest związana z turystyką np. *agent turystyczny, animator czasu wolnego, bagażowy, boy hotelowy, rezydent, hotelarz, instruktor, kapitan, kierownik wycieczki, pokojówka*. Zebrane słownictwo dotyczy również leksemów związanych z wyżywieniem, takie jak np. *bar szybkiej obsługi, bufet, gospoda, karczma, amerykańskie śniadanie, kontynentalne śniadanie, stół szwedzki, menu*. Zasób leksykalny zawiera także rodzaje biletów np. *bilet jednodniowy, bilet okresowy, bilet pokładowy, bilet zbiorowy, elektroniczny bilet lotniczy*, następnie rodzaje rekreacji czy atrakcji turystycznych np. *nartostrada, wycieczka, zwiedzać, kolarstwo, jachting, kemping, kąpiel, koktajl, narty wodne, narty zjazdowe, nurkować* i ostatnią grupę leksemów, które występują w niniejszej pracy, stanowią leksemy nazywające różne instytucje świadczące usługi np. *biuro podróży, dworzec, gospodarstwo, kąpielisko, lotnisko, portiernia, recepcja, uzdrowisko*. W rozdziale tym wyodrębnione zostały grupy z polskim zasobem leksykalnym. Biorąc pod uwagę fakt, iż podział czeskiego zasobu leksykalnego w żadnym stopniu nie byłby odrębny od polskiego, autorka wyszła z założenia, że nie jest konieczne podanie obu

podziałów. Poszczególne grupy nie zawierają wszystkich leksemów, które obejmuje wytworzony słownik, więc w razie potrzeby, można skorzystać z słownika w wersji płyty CD, która zawiera wszystkie pozycje leksykalne, jak również znaczenia poszczególnych wyrazów i dodatkowe informacje o nich.

Słownik składa się z 200 leksemów dotyczących turystyki. Według R. Laskowskiego dane pozycje leksykalne można podzielić ze względu na kryterium semantyczne, na dwie grupy (viz. diagram), a mianowicie na: *leksemy (części mowy) autosemantyczne – samodzielnie znaczące, pełnoznaczące i synsemantyczne – współznaczące, niepełnoznaczące*. Do autosemantycznych leksemów należą czasowniki (nazywające proces), rzeczowniki (nazywające przedmiot), przymiotniki (nazywające cechę przedmiotu), przysłówki (nazywające cechę przedmiotu albo cechy), zaimki (wskazujące), i liczebniki (szeregujące). W syntaktycznych leksemach wyodrębnione są wykrzykniki (ekspresywne) oraz przyimki, spójniki i partykuły (por. Dubisz 2000, 191). W niniejszej pracy można wyodrębnić najliczniejszą grupę należącą do leksemów autosemantycznych a mianowicie rzeczowniki, które nazywają przedmiot. Z poszczególnych dwustu pozycji w słowniku 196 pozycji przedstawia rzeczownik, pozostałe 4 pozycje to czasowniki, które nazywają proces. Podczas określenia leksemów autosemantycznych ze względu na kryterium semantyczne, problem stanowiło określenie takich wyrazów jak np. *jachting, surfing, kemping, trekking*, ponieważ wyrazy te, ze względu na to, że nazywają czynność można zaliczyć do czasowników, podobnie jak np. *surfować, kempingować*. Dlatego dzieląc wyrazy na części mowy, uwzględnia się jednocześnie, obok semantycznego, także kryterium morfologiczne i kryterium syntaktyczne (por. Dubisz 2000, 192).

2.6. Procesy słowotwórcze

Charakteryzując słowotwórstwo ogólnie, chodzi o dział językoznawstwa, który bada budowę wyrazów oraz środki i sposób ich tworzenia. A. Markowski podaje szczególniejszą definicję, w której określa zagadnienia wchodzące w skład słowotwórstwa a mianowicie: *możliwość łączenia poszczególnych formantów z określonymi typami podstaw, badanie stopnia regularności procesów derywacyjnych, produktywność typów słowotwórczych, rodzajów związków formalnoznaczeniowych w parach motywowany : motywujący oraz w większych grupach derywatów (np. od wspólnej podstawy), wymiany głoskowe towarzyszące tym zjawiskom, funkcja formantów w różnych klasach derywatów, ocena normatywna nowo powstających wyrazów* (por. Markowski 2002, 1750).

Słowotwórstwo synchroniczne, jak podaje S. Dubisz, zajmuje się badaniem wyrazów w relacji motywowany: motywujący (albo też pochodny: podstawowy, podzielny słowotwórczo: nie podzielny), co oznacza, że przedstawia relacje formalno-znaczeniowe wyrazów pochodnych wobec innych, współlistniejących z nimi w tym samym języku, w określonym przekroju czasowym. Opis operacji słowotwórczych przedstawiony jest na przykładzie pary wyrazów: podstawowy → pochodny (zwany też derywatem lub formacją słowotwórczą) (por. Dubisz 2002, 157). Analizując zasób leksykalny pod tym względem, można wyodrębnić tutaj i podać następujące przykłady: *bagaż* (wyraz podstawowy) → *bagażowy* (wyraz pochodny), *bagaż* → *nadbagaż*, *hotel* → *hotelarz*, *jacht* → *jachting*, *kąpiel* → *kąpielisko*, *kemping* → *kempingować*, *narty* → *nartostrada*, *począć* → *poczekalnia*, *pokój* → *pokojówka*, *portier* → *portiernia*, *propagacja* → *propagować*, *turysta* → *turystyka*.

2.6.1. Derywaty proste

Analizując odbicie współczesnych tendencji słowotwórczych w najnowszej warstwie słownictwa można zauważyć, że mówiąc o derywatach prostych, czyli o formacjach od jednej podstawy, nie przestały one uzupełniać systemu leksykalnego polszczyzny o czym pisze Jadacka w monografii *Kultura języka polskiego – Fleksja, słowotwórstwo, składnia*. Jednak ze względu na to, że ich udział procentowy w najnowszym słownictwie wyraźnie maleje w stosunku do złożzeń, a od dawniejszego zbioru derywatów prostych różni je też struktura wewnętrzna, która odzwierciedla rosnącą

aktywność technik niesufiksalnych. W odróżnieniu od tej klasy struktur słowotwórczych, widoczna jest również pewna zmiana – z powodów językowych i pozajęzykowych – w hierarchii poszczególnych wykładników derywacyjnych, a zwłaszcza w tworzeniu rzeczowników.

Autorka podaje następujące kategorie wśród sufiksów produktywnych, które znajdują się w klasycznych podręcznikach słowotwórstwa:

- a) -anie, -enie, -cie, -acja, -ada, -ka, -stwo (nazwy czynności i stanów) – np. *bieganie, chodzenie, zwiedzanie*
- b) -acz, -ant, -arz, -ator, -ca, -ec, -ent, -iciel, -ista, -nik, -owiec (nazwy wykonawców czynności) – np. *biegacz, kierownik, animator, instruktor, hotelarz, agent, organizator, zastępca*
- c) -izm, -izna, -ość, -stwo (nazwy rodzajów działalności) – np. *kolarstwo, żeglarstwo*
- d) -ak, -arka, -dło, -ka, -nica (nazwy narzędzi i przyrządów) – np. *leżak, żagłówka*
- e) -ak, -ek, -ina, -ka (to, co (z)robione) – np. *dostawka, jedzenie, wyżywienie, picie*
- f) -nia (z rozszerzeniami -alnia, -arnia, -ownia), -(ow)isko (nazwy miejsc) – np. *poczekalnia, portiernia, kąpielisko*
- g) -ak, -ec, -ista, -owicz, -owiec, -ówka (nazwy nosicieli cech) – np. *wczasowicz*
- h) -ka, -ica, -ini//-yni (nazwy żeńskie) – np. *pokojówka*

Z przytoczonej powyżej listy przyrostków rzeczownikowych rodzimych, umiarkowaną aktywność zachowało dziś zaledwie kilka z nich, to znaczy: *-anie, -izna, -ka, -ość, -owiec, -ówka, -stwo*. Zaś sufiksy genetywnie obce utrzymały produktywność: *-acja, -ada, -ant, -ator, -ent, -ista, -izm, -(j)ada*, a ich listę wzbogaciły ponadto: *-alia, -er, -ing, -or*.

H. Jadacka pisze, że przyczyn powstania tego zjawiska należy szukać poza językiem. Ponieważ nasze czasy, czyli lata dynamicznego rozwoju nauki, techniki, bankowości, czasy nadrabiania wieloletnich zaniedbań, wymagają słownictwa, które uzupełniałoby luki z zakresu zaawansowanych technologii, czy działania skomplikowanych urządzeń, obsługiwanych przez fachowców wysokiej klasy. Zarówno

owe technologie, aparaty, jak i zajmujący się nimi specjaliści wchodzą na rynek polski z ich obcymi (ang.) nazwami.

Autorka dalej podaje, iż na tle innych formantów względnie dobrze przedstawia się aktywność słowotwórcza przyrostka *-ka* np. *pokojówka*, związanego coraz bardziej z klasą nazw żeńskich, a znacznie mniej z nazwami czynności oraz obiektów. Ograniczeniu uległa produktywność sufiksu lokatywnego *-nia* (z rozszerzeniami *-alnia*, *-arnia*, *-ownia*) np. *wypożyczalnia*, *poczekalnia*.

Zdaniem H. Jadackiej na wysokim poziomie utrzymuje się produktywność przyrostków tworzących rzeczowniki i przymiotniki: *-anie*, *-ość*, *-owiec*, *-ówka*, *-owy* np. *zwiedzanie*, *bagażowy*. Przyrostek *-stwo* (*-ctwo*, *-dztwo*, *-arstwo*, *-actwo*, *-nictwo*, *-ownictwo*) – *kolarstwo* - jest współcześnie aktywny głównie jako wykładnik nazw cech, natomiast w znacznie mniejszym stopniu, nazw czynności i zbiorów. W ostatnim dziesięcioleciu zaktywizował się sufiks *-er* czyli *surfer*. Dużo mniejszą aktywność przejawiają przyrostki *-ant*, *-ing* czyli *snowboarding*, *surfing*, *kamping*, *rafting*.

Autorka dalej wyodrębnia grupę formacji niesufiksalnych a w tym struktury prefiksalne. Jej zdaniem formacje przedrostkowe wzbogacają najnowszą leksykę polską. Nowe formacje rzeczownikowe tworzone są za pomocą prefiksów obcych *anty-*, *post-*, *re-* i *sub-* np. *subkultura* i rodzimych *nad-*, *pod-* np. *podkatalog*, *podkategoria*. Następnie opisana jest *derywacja przedrostkowa, która nie przestała być podstawową techniką słowotwórczą przy tworzeniu formacji czasownikowych*. Tutaj szczególną aktywność przedstawiają polskie prefiksy perfektywizujące, które tworzą formy dokonane np. *wy-* wyczarterować, *za-* zaczarterować, *z-* zekologizować, zrelaksować się (por. Jadacka 2005, 109-117).

2.6.2. Derywaty złożone

Analizując tradycyjne rozróżnianie derywatów, w słowotwórstwie polskim znany jest podział oprócz derywatów prostych również podział na złożenia (*jadłospis*, *obiadokolacja*, *wodolot*), zrosty (*trolejbus*) i zestawienia (*bilet lotniczy*, *karta pokładowa*, *wyciąg orczykowy* itp.), jak podaje A. Nagórko. Najnowsze opracowania gramatyki polskiej usuwają wyrażenia typu *bilet lotniczy*, *karta pokładowa*, *wyciąg orczykowy* i uznają je za frazeologizmy (por. Treder 1994, 171). W pracy zostało skompletowane 200 słów ze specjalistycznego zasobu leksykalnego dotyczącego turystyki, a z czego prawie

połowa jest zestawieniami. W słownictwie polskim znajduje się 94 zestawień, w czeskim zaś 90. Na tej podstawie można zaobserwować różnice pomiędzy pojedynczymi derywacjami w obu językach, tzn. że w j. polskim dany termin występuje jako zestawienie, a w j. czeskim to samo słowo jest derywatem prostym. W praktyce to zjawisko wygląda następująco: polski termin *zakwaterowanie*, który w przetłumaczeniu na język czeski brzmi *ubytovací zařízení*, czyli mamy tu doczynienia z sytuacją, kiedy z derywatu prostego w przetłumaczeniu na drugi język powstało zestawienie. Dalsze przykłady tego zjawiska:

wyciąg zaczepowy – kotva, *podróż studyjna* – stáž, *pociąg pospieszny* – rychlík, *opłata za wstęp* – vstupné, *mapa samochodowa* – automapa, *kolejka linowa* – lanovka, *karta stałego klienta* – in-karta, *dom noclegowy* – noclehárna, *bar szybkiej obsługi* – občerstvení, *odległość* – tarifní vzdálenost, *nadbagaż* – nadměrné zavazadlo, *ubezpieczenie* – úrazové pojištění, *paszport* – cestovní pas, *odrzutowiec* – tryskové letadlo, *kuszetka* – lehátkový vůz, *bagażowy* – nosič zavazadel.

Niektóre pozycje w nowo powstałym słowniku stanowią w większej mierze definicję, aniżeli termin. Jest to spowodowane brakiem odpowiedniego ekwiwalentu dla danego terminu i koniecznością wytworzenia bardziej opisowej pozycji. Dla lepszego zrozumienia podany jest przykład: *bilet tam i z powrotem* (opisowa pozycja) – zpáteční jízdenka (zestawienie).

3. Tematiczne karty pracy

3.1. Słownictwo

Turystyka:

agroturystyka

alternatywna

biznesowa

ekstremalna

etniczna

indywidualna

kajakowa

kongresowa

krajowa

krajoznawcza

kulturalna

kwalifikowana

lokalna

masowa

miejska

morska

motocyklowa

motywacyjna

nurkowa

piesza

przygodowa

przyjazdowa

religijna

rowerowa

socjalna

speleologiczna

survival

weekendowa

Cestovní ruch:

agroturistika

alternativní

služební

extrémní

etnický

individuální

kajakový

kongresní

domácí

vlastivědný

kulturní

kvalifikovaný

místní

hromadný

městský

nadmořský

motoristický

motivující

potápěčský

pěší

dobrodružný

příjezdový

náboženský

turistika na kolech

socialní

speleologický

survivalový

víkendový

wiejska	venkovský
<u>wyjazdowa</u>	<u>výjezdový</u>
wyspecjalizowana	specializovaný
<u>zagraniczna</u>	<u>zahraniční</u>
zdrowotna	zdravotní
<u>żeglarska</u>	<u>jachtingový</u>
zielona	zelený
<u>zorganizowana</u>	<u>organizovaný</u>

3.2. Polsko-czeska, czesko-polska część

1.Przeczytaj tekst uważnie.

„W gminie Rogowo prężnie rozwija się agroturystyka”⁵

Quady, jazda konno, wypoczynek wśród egzotycznych ptaków, możliwość pograć w ping-ponga, badmintona, siatkówkę, wypocząć w hamaku, ogniska i biesiady a w przerwie skosztować posiłków przygotowanych przez właścicieli, to tylko niektóre z atrakcji, jakie oferują wczasowiczom tutejsi właściciele gospodarstw.

Aktywnie „Pod lipami”

Najmłodszym, bo działającym od połowy maja 2009r., gospodarstwem agroturystycznym jest gospodarstwo „Pod lipami”, znajdujące się przy ul. Kościuszki 6. Państwo Emilia i Tomasz Bernardowie stawiają na lokalizację Rogowa na Szlaku Piastowskim, w pobliżu Biskupina, Gąsawy czy Wenecji, a także możliwość aktywnego wypoczynku wśród jezior i lasów. Wczasowicze mogą tutaj korzystać z quadów, jeździć konno w zaprzyjaźnionej rogowskiej stadninie, grillować czy zrywać owoce z ogrodu. Jednak, jak mówi gospodyni, dla wielu rodzin największą atrakcją jest pobliska „Zaurolandia”, która przyciąga rodziny z małymi dziećmi.

⁵Artykuł z elektronicznego źródła <http://www.strefabiznesu.pomorska.pl/artukul/w-gminie-rogowo-preznie-rozwija-sie-agroturystyka-17359.html>,6.12.2010.

- Nasze zaplecze to dwa całkowicie wyremontowane pokoje: trzy- i czteroosobowy z w pełni wyposażoną kuchnią, łazienką, telewizorem oraz bezpłatnym dostępem do internetu. Dodatkowym atutem jest duży ogród z rosnącymi tam drzewami i krzewami.

2.Przetłumacz powyżej podany tekst.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.Przeczytaj uważnie poniższy tekst

Turystyka kongresowa⁶

Przedstawiciele niemal wszystkich zawodów - od kardiochirurgów po księgowych - przynajmniej raz w roku poddają się rytuałowi udziału w kongresie lub seminarium. Zjeżdżają z całego świata po to, by wymienić doświadczenia, porozmawiać o nowych

---

⁶ Artykuł z elektronicznego źródła (<http://www.wprost.pl/ar/9154/Turystyka-kongresowa/>) 10.12.2010.

trendach w branży. Zaczyna się **1**....., wspólna uchwała i - dla chętnych - wspólna zabawa, często do rana. Dopiero po niej seminarzyści pakują się i wracają do domów.

Organizatorzy podobnych konferencji na całym świecie osiągają roczny dochód 100 mld USD. Włosi zarabiają w ten sposób 6 mld USD, Niemcy - 11 mld USD, Amerykanie - 20 mld USD, Polacy - tylko 200 mln USD. W 1999 r. - **2**.....W naszym kraju zorganizowano ich tylko 96 (tyle samo co w połowie lat 90.), podczas gdy w Holandii trzy razy więcej, a w Niemczech sześć razy więcej. - Oferta firm przygotowujących wyjazdy musi być przede wszystkim oryginalna - mówi Krzysztof Robak, dyrektor marketingu lubelskich Konferencji Polskich. Chodzi nie tylko o **3**.....Udział w seminarium pracownicy często traktują jak nagrodę, niematerialny wyraz uznania. Trzeba sprostać ich oczekiwaniom, sprawić, by czuli się docenieni.

W 1998 r. we Włoszech w konferencjach **4**.....To jeden z najdynamiczniej rozwijających się sektorów rynku. W latach 1996-2000 liczba kongresów i obroty firm działających w tej branży podwoiły się, ale eksperci uważają, że to dopiero początek.

W Polsce światowe **5**.....jest jak na lekarstwo. Ciągłe nie wykorzystujemy atutów wynikających z położenia geograficznego i niskich cen. Instytut Turystyki wyliczył, że menedżer przyjeżdżający do Polski w sprawach służbowych zostawia u nas tyle pieniędzy, ile dwóch, trzech turystów. W 1999 r. nasz kraj odwiedziło 18 mln osób. **6**..... Zaledwie 20 proc. z nich przybywa w zorganizowanych grupach, aby wziąć udział w kongresach lub szkoleniach. - W Polsce jest tylko kilkanaście miejsc przystosowanych do przyjęcia uczestników dużych imprez. Z taką bazą trudno się mierzyć z europejskimi liderami - dodaje Paweł Matkowski z wrocławskiego Instytutu Wspierania Przedsiębiorstw. **7**..... lecz brak pomysłów, renomy i pieniędzy na promocję imprez.

4. Z artykułu usunięto 7 fragmentów (A-H). Proszę wstawić je w miejsce luk (1-7), tak aby tekst stanowił logiczną całość.

A konferencje są wprowadzane, ale miejsc, w których mogą się odbywać,

B *jak wynika z danych Międzynarodowego Stowarzyszenia Kongresów i Konwentów (ICCA) - odbyło się ponad 2,6 tys. tego typu spotkań.*

C *udział wzięło 16,5 mln osób. Zatrudnienie przy organizacji tych imprez znalazło 31 tys. osób.*

D *od powitalnej kawy, po niej następuje seria wykładów, przerwa na lunch. Wieczorem - uroczysta kolacja. Drugiego dnia jeszcze kilka wykładów*

E *Krzysztof Łopaciński, dyrektor Instytutu Turystyki, uważa jednak, że rozwoju branży nie utrudnia brak odpowiedniej infrastruktury,*

F *W ubiegłym roku liczba ta wzrosła, ale w celach służbowych przyjechało nad Wisłę tylko 5 mln cudzoziemców.*

G *ciekawym program naukowy i profesjonalny, ale i doskonałe warunki do wypoczynku i propozycje rozrywkowe na wieczór.*

5. Napisz plan tekstu – do każdego akapitu artykułu wymyśl krótki ale trafny tytuł.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Podkreśl wyrazy, które stanowią podstawę tekstu.

7. Wypisz podkreślone wyrazy i przetłumacz je.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Poniżej podane są wyrażenia i frazeologia. Wytwórz z danymi wyrażeniami zdania (zarówno w języku czeskim, jak i polskim).

celodenní jízdenka - bilet całodniowy

horská cesta - szlak górski

kloubový autobus - autobus przegubowy

jet k moři - jechać nad morze

občanské jízdné - cena biletu normalnego

lyžařské středisko - kurort zimowy

rychlospoj (m.) - linia pospieszna

pod širým nebem - pod gołym niebem

zlevněná jízdenka - bilet ulgowy

přilákat turisty - przyciągnąć turystów

horní paluba - górny pokład

spací pytel - śpiwor

okružní plavba - rejs okrężny

stát za návštěvu - być wartym wizyty

záchranný člun - szalupa ratunkowa

zeleně značená cesta - zielony szlak

9. Zaznacz poprawną odpowiedź.

1. Po jakimś czasie na statku zostaje znaleziony *pasażer* ....., który skacze do wody, by uciec i zostaje uratowany przez Smugę.

a) na gapie

b) na gapę

c) w gapie

2. R-ka to któraś *linia* ....., stanowiąca integralną część madryckiego metra, zarówno pod względem struktury, taboru, jak i taryfikacji.

a) wahadłowa

b) wahadeł

c) wahadłów

3. Parafrazując można stwierdzić, że pociągami mogą jechać tylko osoby posiadające ..... na przejazd.

a) ważny bilet

b) ważnego biletu

c) biletu upoważnionego

4. Dzięki temu udaje nam się ustalić nazwiska osób nieściągalnych i gdy kontrolerzy spotykają ich w autobusie, mają obowiązek ich ..... - informuje właściciel Rewi.

a) wyprosić poza pojazd

b) zaprosić do pojazdu

c) wyprosić z pojazdu

5. Na krótki moment wrywali się z tej topieli, by zaraz znowu .... pod ołowianym ciężarem grzechu.

a) zejść na dno

b) iść na dno

c) odejść na dno

6. Jednakże ..... pokrzyżowało plany: barki desantowe docierając do LST miały 2-godzinne opóźnienie.

a) wzburzone morze

b) rozburzone morze

c) odburzone morze

7. W obecnej sytuacji uważam, że na twoje krótkie pobyty czy też jako ..... wystarczy dotychczasowy pokój Dorotki.

- a) pokój gościnny   b) pokój gościcielski   c) pokój gościowski

8. Najważniejszą nowością jest ..... Roklin w skali 1:25 000, obejmująca „serce” Raju.

- a) mapowy szczegół   b) szczegół map   c) szczegółowa mapa

9. Lubie, ach, lubię *podróżować* ....., roztrząsając, gdzie bym to nie pojechał, gdybym miał czas.

- a) palcem na mapie   b) palcem po mapie   c) palcem w mapie

10. Stamtąd udało się ..... - mówi Agnieszka Mazur.

- a) odłapać stopa   b) złapać stopa   c) zastawić stopa

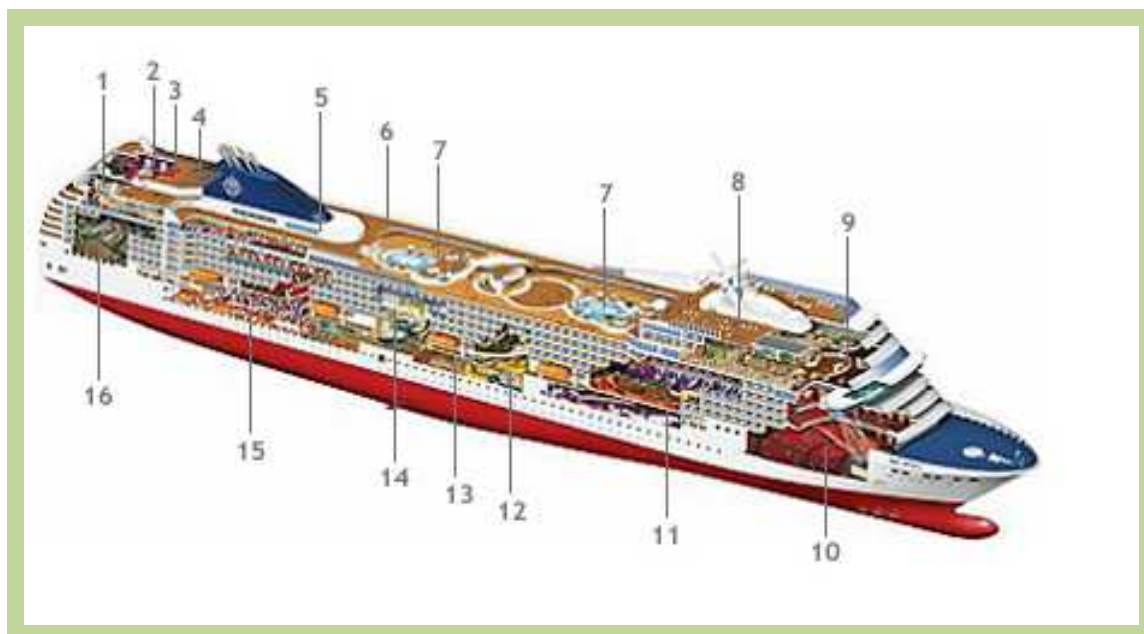
11. Już niebawem ..... miał dobiec końca.

- a) wyczerpujący marsz   b) wyczerpawalny marsz   c) wyczerpowujący marsz

12. W wielu miejscach, które zwiedzałem ..... oznacza, że w tym miejscu jest albo tak brudno, albo tak niebezpiecznie, że zagraża to zdrowiu.

- a) zakazane kąpanie   b) ograniczone kąpanie   c) zakaz kąpania

10. Przetłumacz poniżej podane hasła. Wykorzystaj słownik.

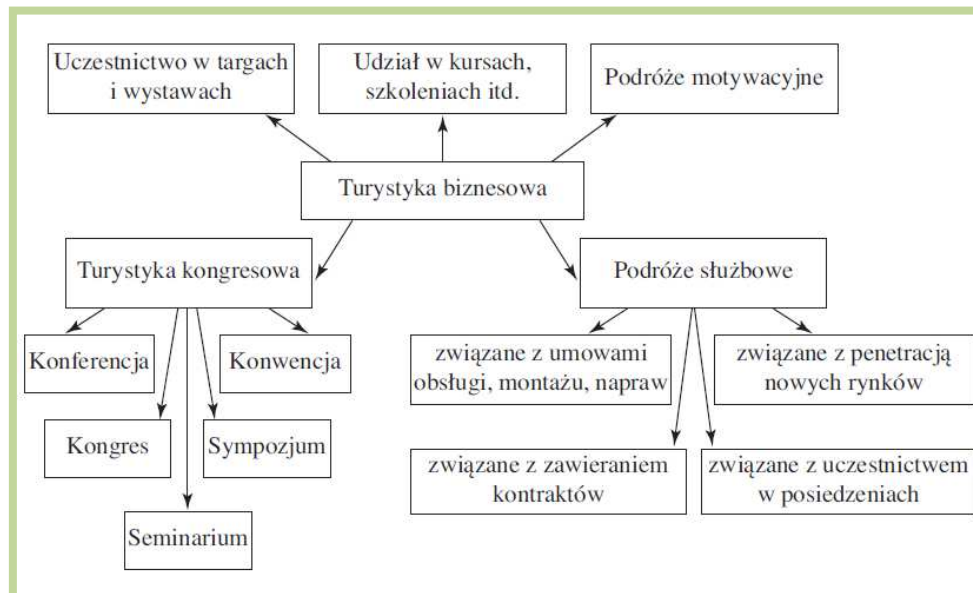

1. Restauracja
2. Dyskoteka
3. Boisko

4. Pokój zabaw dla dzieci
5. Symulator do gry w golfa
6. Trasa do joggingu
7. Baseny i jacuzzi
8. Salony piękności i odnowy biologicznej
9. Fitness center
10. Sala widowiskowa
11. Kasyno
12. Bary
13. Sklepy
14. Kawiarenka internetowa
15. Restauracje
16. Bary i kluby

3.3. Ćwiczenia kontrolne

Rodzaje turystyki biznesowej⁷

⁷ Diagram wzięty z elektronicznego źródła:

(http://gollum.uek.krakow.pl/bibl_ae_zasoby/zeszyty/pdf/11077771.pdf) 10.12.2010.

1. Znajdź w słowniku albo wymyśl własną krótką definicję do poszczególnych form turystyki biznesowej (5 form).

2. Napisz wypracowanie dotyczące turystyki biznesowej. Wybierz jedną z powyżej podanych form i użyj ją w wypracowaniu – np. A) Wyobraź sobie, że jesteś pracownikiem firmy i twój pracodawca wysłał Cię do Stanów Zjednoczonych, żebyś zawarł tam nowe kontrakty. W jaki sposób zaplanujesz sobie tę podróż służbową?, B) Jesteś dyrektorem przedsiębiorstwa i planujesz zaproponować swoim pracownikom uczestnictwo w targach i wystawach. – Napisz, komu zaproponujesz uczestnictwo? Jakie wystawy, targi odwiedzić?

3. Uzupełnij podane zdania odpowiednim wyrazem z ramki.

linia trolejbusowa / poznawać inne kultury / wycieczka weekendowa / stroma ścieżka / osiąść na mieliźnie / lot widokowy / przystanek przesiadkowy / rozkład jazdy / torba podróżna / jechać na wycieczkę

1. Gadasz bzdury. .... z Warszawy w Sudety jest praktycznie niewykonalna, jeżeli chcesz wrócić na niedzielę wieczór do Warszawy.
2. Do szczytu prowadzi także ..... wychodząca od strony pętli za zaporą.
3. Z podobnych przyczyn powstała w 1930 roku pierwsza w kraju i jedyna aż do 1939 roku ..... łącząca Śródkę z ul. Wiejską na Głównej.
4. Za wynajęcie śmigłowca na ..... trzeba zapłacić od 2,5 do 6 tys. złotych za godzinę (w zależności od klasy maszyny).
5. U mnie w kącie pokoju stoi pokaźnych rozmiarów ..... przygotowana do szpitala.
6. Mało osób może wyjechać z polskiego tygła, aby ....., więc przyjmują „jedynie słuszny punkt widzenia“ tj. stereotyp i dalej go powielają w swoim środowisku.
7. Możemy w nim przemierzać wirtualne szlaki kolejowe, dokonywać manewrów na stacjach lub też tworzyć ....., zgodnie z którym poruszają się pociągi sterowane przez komputer.

8. Przecież nauczyciele powinni wiedzieć, jak postępować z dzieckiem alergicznym: czy może np. biegać, ... nad morze, w ciepły klimat, co może jeść, a czego nie.

9. Trafiony 2 bombami podczas ataku musiał ....., aby utrzymać się na powierzchni

10. Podziemne perony metra i S-Bahn stanowiły ..... między eksterytorialnymi zachodniobrzezińskimi liniami.

4. Połącz wyraz z właściwą definicją.

Bagaż kartonik z odpowiednim nadrukiem, uprawniający posiadacza do wejścia gdzieś lub do określonej usługi (np. do korzystania z transportu kolejowego)

Bilet kolejowy przebywanie drogi do jakiegoś odległego miejsca (cel służbowy)

Kuszetka przejazd osób lub przewóz towarów przez obszar danego państwa w drodze do innego państwa

Tranzyt część bagażu lotniczego, przekraczająca ciężarem granicę przewidzianą taryfą

Nadbagaż czek podróżny, na podstawie którego zagraniczny turysta uzyskuje różne świadczenia (np. hotelowe)

Voucher hotelowy rozkładane miejsce do spania w wagonie kolejowym; też: wagon z takimi miejscami

Podróż służbowa rzeczy w paczkach, walizkach itp., które podróżujący ma ze sobą

5. Połącz w najbardziej logiczne wyrażenia.

przestrzeń wyprawy

region rozwój

podróże w sprawach zawodowych

regeneracja krajoznawcze

wyjazdy turystyczny

sił fizycznych

do uzdrowisk

rekreacyjna

wiedzy

6. Poszczególne akapity poniższego artykułu występują w niewłaściwej kolejności.

Przeczytaj je uważnie i uporządkuj, tak aby tekst stanowił logiczną całość.

(F=początek artykułu)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
F										

Karlowe Wary są światowej sławy uzdrowiskiem.⁸

_A_ mieście pięć: Sadowa, Targowa, Młyńska, Zamkowa, Zdrojowa

_B_ leczniczych powstająca w granitowych skałach macierzystych na głębokości ok. 2 km pod _C_ 13 źródeł, bijących w centrum miasta, jest ujęte w specjalnie wybudowanych

_D_ W Karlowych Warach znajdują się trzy domy zdrojowe, które oferują szereg zabiegów

_E_ kolumnadach, czyli odpowiednikach polskich pijalni wód. Takich kolumnad jest w

_F_ Znajduje się tu 79 gorących źródeł, z których bije woda mineralna o właściwościach

_G_ Wody są wykorzystywane do leczenia schorzeń układu pokarmowego, problemów z

_H_ metabolizmem, cukrzycy, otyłości, paradontozy, chorób układu ruchu, neurologicznych, _I_ wątroby, trzustki i dróg żółciowych. Służą także pacjentom powracającym do zdrowia po chorobach onkologicznych.

_J_ ziemią. Temperatura karlowarskich wód waha się między 41 a 73°C.

_K_ leczniczych, rehabilitacyjnych i relaksacyjnych, a także szereg sanatoriów i innych obiektów uzdrowiskowych.

⁸ Artykuł z elektronicznego źródła (http://pl.wikipedia.org/wiki/Karlowe_Wary) 12.12.2010.

7. Poniżej podane wyrażenia w języku czeskim są błędnie połączone z polskimi odpowiednikami. Popraw dane wyrażenia tak, aby tworzyły poprawne pary.

autobusova linka	komunikacja publiczna
balení kufrů	spotykać mało turystów
fakultativní výlet	spływ tratwą
hromadná doprava	mapa morską
jet klusem	lot balonem
jízda na voru	linia autobusowa
lázeňský host	wysłać autobus na linię (kurs)
let balónem	pakowanie walizek
námořní mapa	kuracjusz
nasadit vozidlo na linku	komunikacja zbiorowa, komunikacja publiczna
noční linka	spać pod namiotem
označit jízdenku	przyciągnąć turystów
píchnout kolo	skasować bilet
potkávat jen málo turistů	linia podmiejska
provozovatel dopravy	przebić oponę
přilákat návštěvníky	trasa zwiedzania (<i>okrężna</i>)
příměstská linka	przewieźć pasażerów
spát pod stanem	linia nocna
strávit den u vody	obowiązek wizowy
svězt cestující	eksploatacja probna
veřejná linková doprava	przewoźnik
vízová povinnost	przesiadawać w cieniu
vpustit na palubu	zdobyć górę
vyhlídkový okruh	zgubić drogę
vysedávat ve stínu	spędzić dzień nad wodą
zdotat horu	wpuścić na pokład
zkušební provoz	wycieczka fakultatywna
ztratit cestu	jechać kłusem

8. Krzyżówka

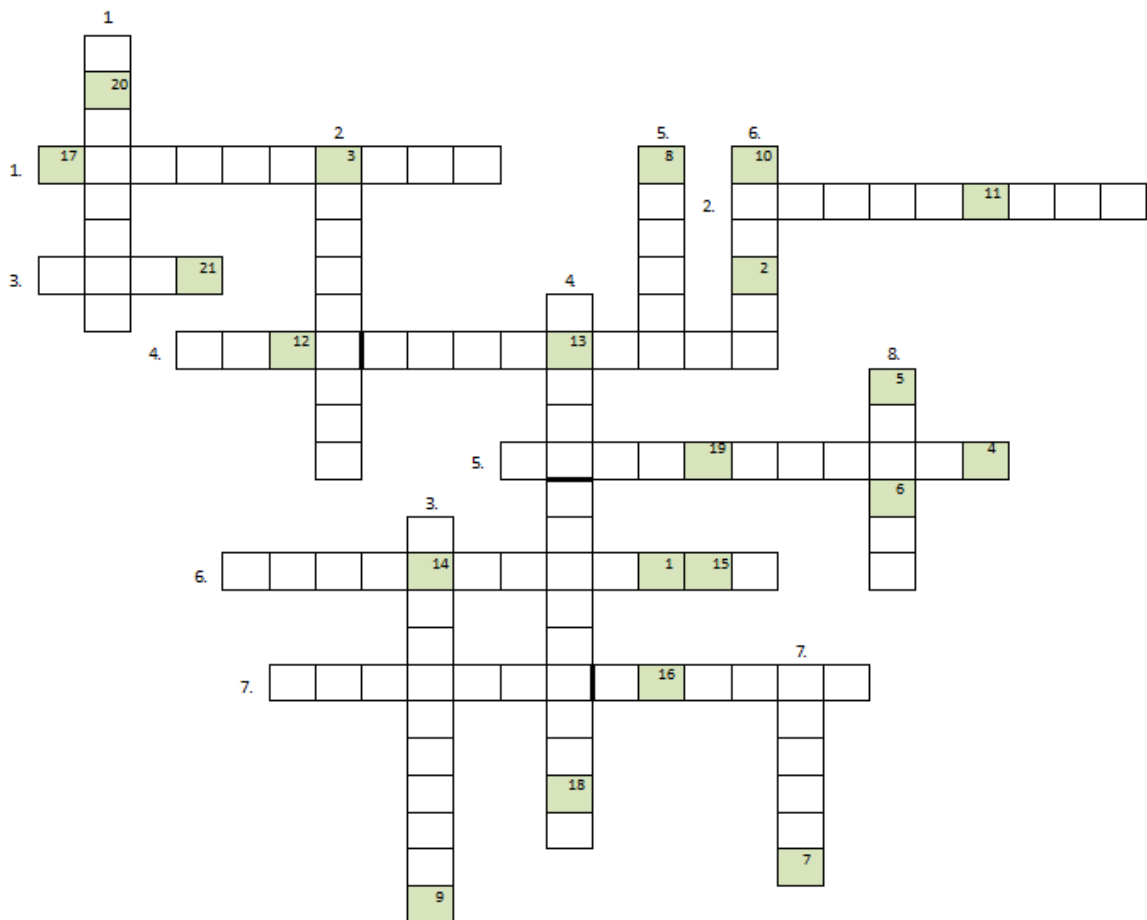
Poziomo:

1. spotkanie naukowców zajmujących się jakąś dziedziną wiedzy; też: szkolenie wzorowane na takim spotkaniu
2. zebranie specjalistów z jakiejś dziedziny poświęcone omówieniu jakiegoś zagadnienia lub wymianie myśli na określony temat
3. niewielki chłopski dom, zwłaszcza drewniany
4. pochodząca z naturalnych źródeł woda o wysokiej zawartości soli mineralnych
5. miasto uzdrowiskowe w Czechach, uważane za światowe uzdrowisko

6. posiadłość wiejska obejmująca grunty i zabudowania
7. wagony, krzeselka itp. ciągnięte za pomocą liny po szynach lub po linie zawieszonej na podporach, używane w turystyce górskiej

Pionowo:

1. obejrzeć jakieś miejsce, spacerując lub podróżując po nim (czas terażniejszy)
2. aktywny wypoczynek na świeżym powietrzu
3. spotkanie przedstawicieli jakichś instytucji lub organizacji w celu omówienia określonych zagadnień
4. miejsce przeznaczone do slalomu, na zjechanie z góry po wyznaczonej trasie
5. przebywanie w dużym zbiorniku wodnym – cel leczniczy
6. działalność gospodarcza służąca do zaspokajania potrzeb ludzi
7. pojazdy poruszający się po szynach; też: pojazd kolejki linowej
8. duży obiekt pływający, przeznaczony do przewozu ludzi i ładunków

3.4. Klucz do ćwiczeń

Polsko-czeska, czesko-polska część

4. Z artykułu usunięto 7 fragmentów (A-H). Proszę wstawić je w miejsce luk (1-7), tak aby tekst stanowił logiczną całość.

1/D 2/B 3/G 4/C 5/A 6/F 7/E

9. Zaznacz poprawną odpowiedź.

1.b) na gapę / 2.a) wahadłowa / 3.a) ważny bilet / 4.c) wyprosić z pojazdu / 5.b) iść na dno / 6.a) wzburzone morze / 7.a) pokój gościnny / 8.c) szczegółowa mapa / 9.b) palcem po mapie / 10.b) złapać stopa / 11.a) wyczerpujący marsz / 12.c) zakaz kąpania

Ćwiczenia kontrolne

3. Uzupełnij podane zdania odpowiednim wyrazem z ramki.

1. wycieczka weekendowa / 2. stroma ścieżka / 3. linia trolejbusowa / 4. lot widokowy / 5. torba podróżna / 6. poznawać inne kultury / 7. rozkład jazdy / 8. jechać na wycieczkę / 9. osiaść na mieliźnie / 10. przystanek przesiadkowy

4. Połącz wyraz z właściwą definicją.

Bagaż	rzeczy w paczkach, walizkach itp., które podróżujący ma ze sobą
Bilet kolejowy	kartonik z odpowiednim nadrukiem, uprawniający posiadacza do wejścia gdzieś lub do określonej usługi (np. do korzystania z transportu kolejowego)
Kuszetka	rozkładane miejsce do spania w wagonie kolejowym; też: wagon z takimi miejscami
Tranzyt	przejazd osób lub przewóz towarów przez obszar danego państwa w drodze do innego państwa
Nadbagaż	część bagażu lotniczego, przekraczająca ciężarem granicę przewidzianą taryfą
Voucher hotelowy	czek podróżny, na podstawie którego zagraniczny turysta uzyskuje różne świadczenia (np. hotelowe)
Podróż służbowa	przebywanie drogi do jakiegoś odległego miejsca (cel służbowy)

5. Połącz w najbardziej logiczne wyrażenia.

przestrzeń	rekreacyjna
region	turystyczny
podróże	w sprawach zawodowych
regeneracja	sił fizycznych
wyjazdy	do uzdrowisk
wyprawy	krajoznawcze
rozwój	wiedzy

6. Poszczególne akapity poniższego artykułu występują w niewłaściwej kolejności.

Przeczytaj je uważnie i uporządkuj, tak aby tekst stanowił logiczną całość. (F=początek artykułu)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
F	B	J	C	E	A	G	H	I	D	K

7. Poniżej podane wyrażenia w języku czeskim są błędnie połączone z polskimi odpowiednikami. Popraw dane wyrażenia tak, aby tworzyły poprawne pary.

autobusova linka linia autobusowa

balení kufrů pakowanie walizek

fakultativní výlet wycieczka fakultatywna

hromadná doprava komunikacja zbiorowa, komunikacja publiczna

jet klusem jechać kłusem

jízda na voru spływać tratwą

lázeňský host kuracjusz

let balónem lot balonem

námořní mapa mapa morska

nasadit vozidlo na linku wysłać autobus na linię (kurs)

noční linka linia nocna

označit jízdenku skasować bilet

píchnout kolo przebić oponę

potkávat jen málo turistů spotykać mało turystów

provozovatel dopravy przewoźnik

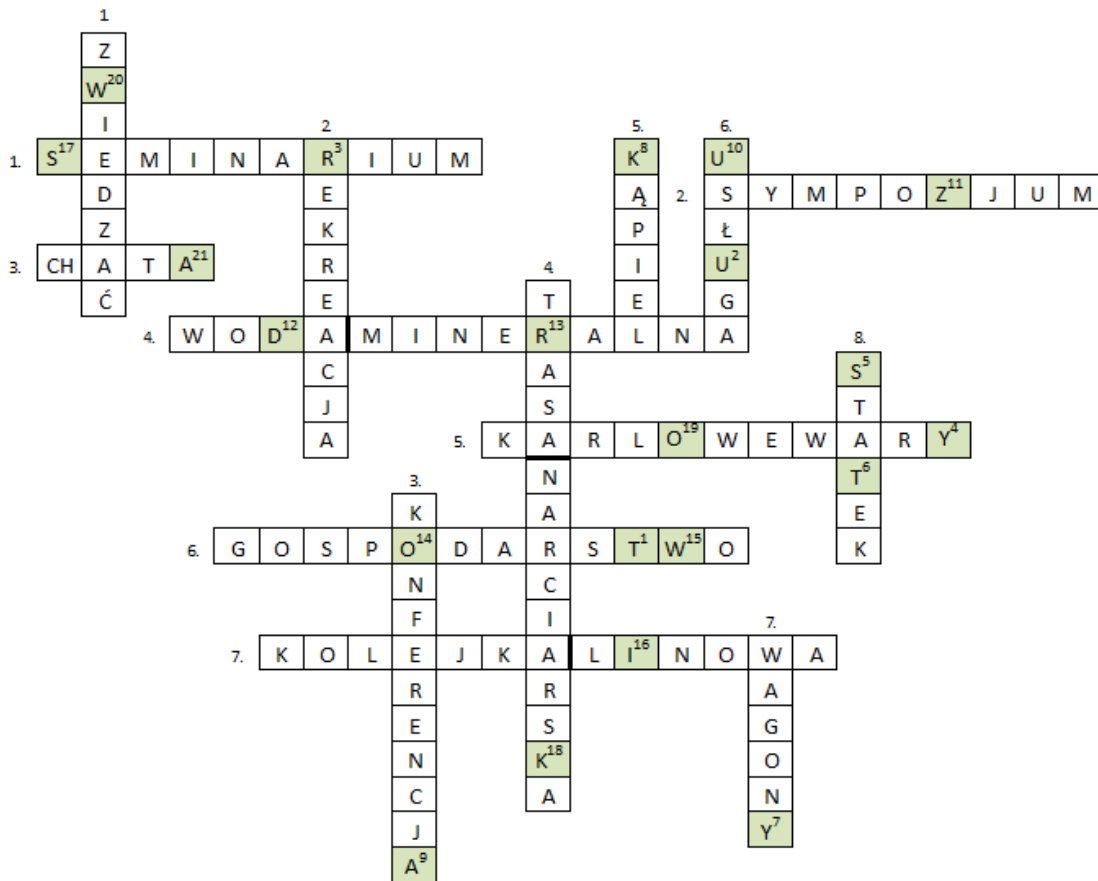
přilákat návštěvníky przyciągnąć turystów

příměstská linka linia podmiejska

spát pod stanem spać pod namiotem

strávit den u vody spędzić dzień nad wodą
svézt cestující przewieźć pasażerów
veřejná linková doprava komunikacja publiczna
vízová povinnost obowiązek wizowy
vpustit na palubu wpuścić na pokład
vyhlídkový okruh trasa zwiedzania (*okrežna*)
vysedávat ve stínu przesiadywać w cieniu
zdotat horu zdobyć górę
zkušební provoz eksploatacja próbna
ztratit cestu zgubić drogę

8. Krzyżówka

4. Baza terminów

Hasło	HESLO
agent turystyczny	turistický agent
agroturystyka	agroturistika
all-inclusive	all-inclusive
animator czasu wolnego	animátor volného času
apartament	apartmá
atrakcje turystyczne	turistická atrakce
autokar	autokar
bagaż	zavazadlo
bagażowy	nosič zavazadel
bar szybkiej obsługi	občerstvení
bilet	jízdenka
bilet jednodniowy	jednodenní jízdenka
bilet okresowy	časová jízdenka
bilet pokładowy	palubní jízdenka
bilet sieciowy	síťová jízdenka
bilet tam i z powrotem	zpáteční jízdenka
bilet zbiorowy	hromadná jízdenka
biuro podróży	cestovní kancelář
botel	botel
boy hotelowy	hotelový poslíček
budżet	rozpočet
bufet	bufet
czas oczekiwania	čekací doba
dacza	chata
deficyt	schodek
dom noclegowy	noclehárna
dostawka/dostawione łóżko	přistýlka
dowód osobisty	osobní doklad
dworzec	nádraží
elektroniczny bilet lotniczy	elektronická letenka
gospoda	hostinec
gospodarstwo	hospodářství
hostel	hostel
hotel	hotel
hotelarz	hoteliér
chata	chalupa
instruktor	instruktor
jadłospis	jídelníček

jacht	jachta
jachting	jachtink
kajuta	kajuta
kalkulacja wycieczki	kalkulace zájezdu
kapiel	lázeň
kapielisko	koupaliště
kapitan	kapitán
karczma	hospoda
karta pokładowa	palubní lístek
karta stałego klienta	In-Karta
kasa biletowa	výdejna jízdenek
kemping	taboreni
kierownik wycieczki	vedoucí zájezdu
klasa	třída
klasa business	business třída
klasa ekonomiczna	ekonomická třída
koktajl	koktejl
kolarstwo	cyklistika
kolejka linowa	lanovka
kuszetka	lehátkový vůz
leżak	lehátko
licencja na usługi transportowe	licence na poskytování dopravních služeb
limit bagażu	limit zavazadla
lot dalekobieżny	dálkový let
lotniczy dworzec miejski	místní letiště
lotnisko	letiště
mapa samochodowa	automapa
markowy produkt turystyczny	značkový turistický produkt
materac dmuchany	nafukovací matrace
menu	menu
metro	metro
miejscówka	místenka
motel	motel
nadbagaż	nadměrné zavazadlo
nartostrada	sjezdovka
narty wodne	vodní lyže
narty zjazdowe	sjezdové lyže
nocleg	ubytovna
nurkować	potápět se
obiadokolacja	branch
obszar rekreacyjny	rekreační prostor
odległość (w cenniku)	tarifní vzdálenost

odrzutowiec	tryskové letadlo
opłata za przejazd dla uczniów	žákovské jízdné
opłata za wstęp	vstupné
organizator turystyki	turistický organizátor
ośrodek narciarski	lyžařské středisko
pakiet usług	balíček služeb
paszport	cestovní pas
pełne wyżywienie	plná penze
pensjonat	penzionát
peron	nástupiště
pilot wycieczek	zájezdový průvodce
pociąg nocny	noční vlak
pociąg pospieszny	rychlík
pociąg przyspieszony	spěšný vlak
poczekalnia	čekárna
podatek wjazdowy	vstupní daň
podróż służbowa	služební cesta
podróż studyjna	stáž
podróż typu incentive	motivační cesta
poduszkowiec	vznášedlo
pojazd kempingowy	kempinkový vůz
pokład	paluba
pokój dla inwalidów	pokoj pro invalidy
pokój dla niepalących	nekuřácký pokoj
pokój dwuosobowy	dvoulůžkový pokoj
pokój hotelowy	hotelový pokoj
pokój jednoosobowy	jednolůžkový pokoj
pokój rodzinny	rodinný pokoj
pokój turystyczny	turistický pokoj
pokojówka	pokojská
połączenie międzynarodowe	mezinárodní spoj
portiernia	vrátnice
pośrednik turystyczny	turistický zprostředkovatel
prom	trajekt
propagować	propagovat
przedsiónek	vestibul
przedział	kupé
przedział dla niepalących	oddělení pro nekuřáky
przedział dla palących	oddělení pro kuřáky
przechowalnia bagażu	zavazadlova uschovna
przebrać się	přestoupit
przewodnik turystyczny	turistický průvodce

przyczepa kempingowa	obytný přívěs
repcja	recepce
rekreacja	rekreace
rezydent	delegát
różnica okresowa	časový rozdíl
ruch czarterowy	charterová doprava
ruch turystyczny	cestovní ruch
samolot odrzutowy	tryskový letoun
sezon	sezóna
sieciowy bilet weekendowy	víkendová síťová jízdenka
śniadanie amerykańskie	americká snídaně
śniadanie i obiadokolacja	polopenze
śniadanie kontynentalne	kontinentální snídaně
stacja	stanice
statek	loď
stewardessa	stewardka
stół bufetowy	bufetový stůl
stół szwedzki	švédský stůl
strefa okresowa	časové pásmo
surfing	surfing
t. przyjazdowa	incoming
t.alternatywna	alternativní t.
t.biznesowa	služební c.r.
t.ekstremalna	extrémní c.r.
t.etniczna	etnický t.
t.indywidualna	individuální t.
t.kajakowa	kajakový c.r.
t.kongresowa	kongresní c.r.
t.krajowa	domácí t.
t.krajoznawcza	vlastivědný t.
t.kulturalna	kulturní c.r.
t.kwalifikowana	kvalifikovaný c.r.
t.lokalna	místní c.r.
t.masowa	hromadný t.
t.miejska	městský c.r.
t.morska	nadmořský c.r.
t.motocyklowa	motoristický c.r.
t.motywacyjna	motivující c.r.
t.nurkowa	potápěčský c.r.
t.piesza	pěší c.r.
t.przygodowa	dobrodružný c.r.
t.przyjazdowa	příjezdový c.r.
t.religijna	náboženský c.r.

t.rowerowa	turistika na kolech
t.socjalna	sociální c.r.
t.speleologiczna	speleologický c.r.
t.survival	survivalový c.r.
t.trampingowa	trampingový c.r.
t.trekkingowa	trekingový c.r.
t.weekendowa	wíkendový c.r.
t.wiejska	venkovský c.r.
t.wyjazdowa	wýjezdový c.r.
t.wyspecjalizowana	specializovaný c.r.
t.zagraniczna	zahraniční c.r.
t.zdrowotna	zdravotní c.r.
t.żeglarska	jachtingový c.r.
t.zielona	zelený c.r.
t.zorganizowana	organizovaný c.r.
taksówka lotnicza	air taxi
taryfa APEX	tarif APEX
taryfa biznesowa	obchodní tarif
taryfa ekonomiczna	ekonomický tarif
taryfa lotnicza	cestovní tarif letenek
taryfa PEX	tarif PEX
taryfa rodzinna	tarif pro členy rodiny
tory kolejowe	koleje
tramwaj	tramvaj
tranzyt	tranzit/průvoz
trolejbus	trolejbus
turysta	turista
turystyka	turistika
ubezpieczenie	úrazové pojištění
ulga powrotna	zpáteční sleva
umowa lotnicza	dohoda o letecké dopravě
usługa płatna	placená služba
uzdrowisko	lázně
voucher	voucher
voucher hotelowy	hotelový poukaz
wagon	vagón
wagon restauracyjny	restaurační vůz
waluta	měna
waluta obca	cizí měna
willa	vila
wiza	vízum
wodolot	dydroplán
wyciąg gondolowy	kabinová lanovka

wyciąg krzeselkowy	sedačková lanovka
wyciąg narciarski	lyžařský vlek
wyciąg zaczepowy	kotva
wycieczka	zájezd
wycieczka okrętowa	lodní zájezd
wycieczka poznawcza	poznávací zájezd
wypożyczalnia	půjčovna
wyspa	ostrov
żaglówka	plachetnice
zakwaterowanie	ubytovací zařízení
zastępca miejscowy	místní zástupce
zezwoleń turystyczne	cestovní povolení
zwiedzać	navštěvovat

5. Zakończenie

Celem niniejszej pracy było wytworzenie bazy terminów i kart pracy ściśle związanych z tematyką ekonomii i ruchu turystycznego. W pracy najważniejszą część stanowi analiza zebranego materiału, która znajduje się w rozdziale drugim. W analizie rozpatrzona jest problematyka związków zachodzących pomiędzy polskimi hasłami i ich ekwiwalentami czeskimi. Analizując zebrany zasób leksykalny, opisane zostały tematy zapożyczeń, analizy semantycznej oraz procesów słowotwórczych.

Druga część pracy zawiera tematyczne karty pracy. W tym rozdziale znajdują się ćwiczenia przeznaczone do praktycznego przyswojenia sobie nowego słownictwa i jego utrwalania. W kartach pracy zawarte są ćwiczenia obrazkowe, ćwiczenia z przytoczeniem definicji słownikowej, z podaniem ekwiwalentu w języku czeskim i ćwiczenia z odesłaniem uczących się do słownika. Dzięki temu nowe słownictwo zostanie efektywnie utrwalone i powtórzone.

Ostatnią część stanowi baza terminów, która pojawia się w pracy w formie zwięzłego słowniczka. Obejmuje ona dwieście haseł podanych w języku polskim wraz z ich odpowiednikami w języku czeskim.

Częścią składową pracy jest załącznik w formie płyty CD, na której można znaleźć szczegółowe opracowanie słownika. Słownik w formie elektronicznej zawiera dwieście haseł podanych jak w języku polskim tak również w czeskim, ich definicje w obu językach, najczęstsze połączenia językowe, przykłady użycia danego hasła i związki frazeologiczne, których, ze względu na zawężony temat pracy – turystyka, nie pojawia się zbyt dużo. Szczegółowy słownik zawiera również kwalifikatory (stylistyczny, chronologiczny oraz specjalizację danego hasła).

Wytworzenie niniejszej pracy było bardzo interesujące. Temat ekonomia i ruch turystyczny stanowi bardzo obszerną dziedzinę. Dzisiaj właśnie ta dziedzina gwałtownie się rozwija. Dochodzi do wytwarzania nowych możliwości co dotyczy podróżowania. W pracy ciekawe było stwierdzenie najróżniejszych rodzajów turystyki. Celem pracy było podanie słownictwa jak najwięcej kojarzącego się z turystyką. Zebrano dwieście słów, co stanowi duże ograniczenie, ponieważ istniejący zasób leksykalny dotyczący turystyki jest znacznie bogatszy, jednak taka ilość leksemów wystarczyła do ogólnych analiz językowych.

Abstract

Name of thesis: **Terminological base and thematic worksheets for innovation of the translation and interpretation education (economy and travel movement).**

Key words: **tourism, translation, interpretation, vocabulary, theme worksheets, loan words, word formation, derivation, accommodation, transportation, terminology base**

The aim of Bachelor thesis „Terminology base and thematic worksheets for innovation of translation and interpretation“ is to enrich student’s wordage (language,vocabulary). This thesis contains the analysis of selected terms relating to tourism, which deals with linguistic phenomena, namely loan words, semantic analysis, word-formative processes. This thesis also contains exercises and vocabulary, which includes two hundred Polish words, their Czech equivalents, the most common phrases and idioms.

Strzeszczenie

Temat pracy licencjackiej: **Baza terminów i tematyczne karty pracy dla innowacji nauki przekładu i tłumaczeń (ekonomia i ruch turystyczny).**

Słowa-klucze: **ruch turystyczny, turystyka, przekład, tłumaczenia, słownik, karty pracy, zapożyczenia, słowotwórstwo, derywaty proste, derywaty złożone, zakwaterowanie, transport, baza terminów**

Celem pracy licencjackiej „Baza terminów i tematyczne karty pracy dla innowacji nauki przekładu i tłumaczeń (ekonomia i ruch turystyczny)” jest wzbogacenie zasobu leksykalnego studentów. Praca zawiera analizę wybranych terminów z dziedziny ruchu turystycznego opartych na podstawie stwierdzonych zjawisk a mianowicie chodzi tutaj o zapożyczenia, analizę semantyczną, prosey słowotwórcze. Praca następnie posiada ćwiczenia oraz słowniczek, który obejmuje dwieście polskich haseł, ich czeskie odpowiedniki, najczęściej spotykane połączenia wyrazów i związki frazeologiczne.

Anotace

Autor: **Lenka Wojtasová**

Fakulta: **Filozofická**

Katedra: **Slavistiky (sekce polonistiky)**

Název bakalářské práce: **Terminologická báze a tematické pracovní listy pro inovaci výuky překladu a tlumočení (ekonomie a cestovní ruch).**

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Monika Krzempek**

Počet znaků: **77 586**

Počet stran: **55**

Počet příloh: **1**

Počet titulů použité literatury: **21**

Klíčová slova: cestovní ruch, turistika, překlad, tlumočení, slovník, tematické pracovní listy, slova přejatá, slovtvorba, derivace, ubytování, transport, terminologická báze

Autorka ve své práci popisuje problematiku odborného překladu z polštiny do češtiny v oboru ekonomie a cestovního ruchu, zkoumá jazykové jevy, které se nacházejí ve shromážděné slovní zásobě. Dále sestavuje pracovní listy, které jsou určeny k praktické výuce překladu a tlumočení polského jazyka. Následující část tvoří slovník, který zahrnuje slovníková hesla a informace o nich - tzn. český ekvivalent k polskému heslu, definice hesel, příklady užití, nejčastější slovní spojení a frazeologismy.

Bibliografia

Monografie

- Dubisz S. 2002, *Nauka o języku dla polonistów*, Warszawa.
- Jadacka H. 2005, *Kultura języka polskiego – Fleksja, słowotwórstwo, składnia*, Warszawa.
- Jadacka H. 2001, *System słowotwórczy polszczyzny (1945-2000)*, Warszawa.
- Karlík P., Nekula M., Rusínová Z. 2008, *Příruční mluvnice češtiny*, Praha.
- Markowski A. 2002, *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, Warszawa.
- Rudolf M. 2004, *Metody automatycznej analizy korpusu tekstów polskich*, Warszawa.
- Seretny A., Lipińska E. 2005, *ABC Metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków.
- Svobodová D. 2007, *Internacionalizace současné české slovní zásoby*, Ostrava.
- Treder J. 1994, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Filologia polska. Prace językoznawcze 17-18*, Gdańsk.
- Waszakowa K. 2005, *Przejawy internacjonalizacji w słowotwórstwie współczesnej polszczyzny*, Warszawa.
- Źmigrodzki P. 2009, *Wprowadzenie do leksykografii polskiej*, Katowice.

Słowniki

- Basaj M., Siatkowski J. 1991, *Słownik czesko-polski*, Warszawa.
- Dubisz S. 2006, *Uniwersalny słownik języka polskiego PWN*, Warszawa.
- Filipec J., Daneš J., Machač J., Mejstřík V. 1994, *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, Praha.
- Havránek B., 1989, *Slovník spisovného jazyka českého*, Praha.
- Kraus J. 2006, *Nový akademický slovník cizích slov*, Praha.
- Markowski A. 2005, *Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN*, Warszawa.
- Martincová O. 1998, *Nová slova v češtině*, Praha.
- Martincová O. 2004, *Nová slova v češtině 2*, Praha.
- Oliva K. 2004, *Polsko-český slovník*, Warszawa.
- Podracki J. 1998, *Szkolny słownik nauki o języku*, Warszawa.

Elektroniczne źródła informacji

<http://ucnk.ff.cuni.cz/>

<http://korpus.pl/>

<http://www.nkjp.pl/>

<http://wikipedia.pl/>

<http://sjp.pwn.pl/>